

**T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ANNELERİN ÖZYETERLİK ALGISI İLE
ÇOCUKLARININ ALGILADIKLARI ANNE TUTUMU
ARASINDAKİ İLİŞKİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gamze YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji

Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Selçuk ASLAN

HAZİRAN-2018

T.C.
NİSANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ANNELERİN ÖZYETERLİK ALGISI İLE
ÇOCUKLARININ ALGILADIKLARI ANNE TUTUMU
ARASINDAKİ İLİŞKİLER

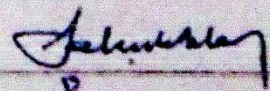
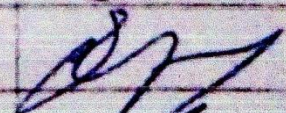
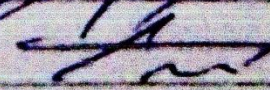
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gamze YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Psikoloji

Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

"Bu tez 21.06.2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / ~~Oyçokluğu~~ ile kabul edilmiştir."

JURİYESİ	KANAATI	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Arslan	Bararılı	
Dr. Öğr. Üyesi Servet Kızılcık	Bararılı	
Dr. Öğr. Üyesi E. Emre Ceylan	Bararılı	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Gamze YILMAZ

21.06.2018

ÖNSÖZ

Bu tezin yazım aşamasında büyük katkılarını, desteğini ve ilgisini gördüğüm, çalışmaktan çok mutlu olduğum, çok değerli danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Selçuk ASLAN'a, bir telefonu ile beni motive eden hocam Doç. Dr. Kazım Ozan ÖZER'e, araştırmaya katılan tüm annelere ve çocuklara, yüksek lisans eğitimimin başından sonuna kadar yanımda olan beni bu konuda ilk teşvik eden çok sevgili arkadaşım aynı zamanda dostum Fatma KOŞU'ya, varlıkları ile bana güç veren sevgili kız kardeşlerim Duygu KARAKOÇ ve Kader ÇAKMAK'a, özverileriyle bugüne gelmemde ellerinden gelenin en iyisini yapmış olan babam Bayram KARAKOÇ ve beni yaşamımın her alanında destekleyen, emeklerini asla unutamayacağım annem Suna KARAKOÇ'a, 28 yıllık yaşamımda hep yanımda olan, desteğini hissettiren, kadim dostum, hayatımın mihenk taşı eşim Çağdaş YILMAZ'a teşekkürlerimi sunarım. İyi ki varsınız.

Gamze YILMAZ
21.06.2018

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	v
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I: KURAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Aile Kavramı ve Ailede İlişkiler.....	3
1.1.1. Aile ve Temel İşlevleri	3
1.1.2. Aile İçi İletişim ve Anne-Çocuk İlişkileri	6
1.1.3. Anne - Çocuk İlişkisi.....	6
1.1.4. Kuramsal Yaklaşımlar	7
1.1.4.1. Psikoseksüel Gelişim	7
1.1.4.2. Psikososyal Gelişim.....	8
1.2. Ana Baba Tutumları.....	9
1.2.1. Demokratik Anne Baba Tutumu	10
1.2.2. Otoriter Anne Baba Tutumu	10
1.2.3. Koruyucu ve İstekçi Anne Baba Tutumu	10
1.2.4. Ana Baba Tutumlarında Etkili Olan Faktörler	11
1.2.5. Algılanan Anne Baba Tutumları ile İlgili Yapılan Araştırmalar	12
1.3. Özyeterlik.....	14
1.3.1. Özyeterlilik Kavramı ve Kaynakları	14
1.3.2. Ana Baba Özyeterliliği:	16
1.3.3. Öz-Yeterlilik ile İlgili Yapılan Araştırmalar	17
1.4. Özyeterlilik İle Ana Baba Tutumları İlişkisi.....	19
1.4.1. Anneliğe İlişkin Tutumları Etkileyen Faktörler	20
BÖLÜM II: YÖNTEM	22
2.1. Araştırma Modeli	22
2.2. Çalışma Grubu	22
2.3. Evren ve Örneklem	22
2.4. Veri Toplama Araçları	23

2.4.1.	Kişisel Bilgi Formu	23
2.4.2.	Anne Baba Tutumları Ölçeği	23
2.4.3.	Anne Babalık Becerilerinde Özyeterlik Ölçeği (ABBÖ)	26
BÖLÜM III: BULGULAR		27
3.1.	Betimleyici İstatistikler	27
3.2.	Korelasyon Analizi	30
3.3.	Gruplar Arası Karşılaştırmalar	34
3.3.1.	Özyeterlik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	34
3.3.2.	Özyeterlik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Medeni Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	36
3.3.3.	Özyeterlik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	37
3.3.4.	Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul veya Ortaokul Mezunu Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	39
3.3.5.	Anne-Baba Tutumlardan Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Lise Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	39
3.3.6.	Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	40
3.3.7.	Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Ortaokul Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	40
3.3.8.	Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin Ortaokul ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	41
3.3.9.	Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin Lise ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	41

3.3.10. Özyeterlik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Yaptıkları Mesleğe Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	42
3.3.11. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Mesleğinin Memur ile İşçi Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	44
3.3.12. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile Serbest Meslek Sahibi Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	45
3.3.13. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	46
3.3.14. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi.....	47
3.3.15. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Serbest Meslek Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	47
3.3.16. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi.....	48
3.3.17. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi ...	48
3.3.18. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Serbest Meslek ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	49
3.3.19. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Serbest Meslek ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	50
3.3.20. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Ev Hanımı ile Öğrenci Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi	50

3.3.21. Özyeterlik Algısı Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Annelerin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi.....	51
SONUÇ	53
KAYNAKÇA	57
EKLER	61
EK-1 : Ana Baba Tutum Ölçeği	61
EK-2 : Öz Yeterlik Algısı Ölçeği.....	65
ÖZGEÇMİŞ	70

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Demografik Değişkenlere Göre Dağılım.....	27
Tablo 2: Özyeterlik Algısı Ölçeğinin Puanlarının Betimsel İstatistikleri	28
Tablo 3: Özyeterlik Algısı Ölçeği ve Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Normallik Testi Sonuçları	29
Tablo 4: Özyeterlik Algısı ve Anne-Baba Tutum Puanlarının Korelasyon Analizi Sonuçları	30
Tablo 5: Anne Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Annelerin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	34
Tablo 6: Özyeterlik Algısı Ölçeği Puanlarının Annelerin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	35
Tablo 7: Özyeterlik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Medeni Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları.....	36
Tablo 8: Anne Baba Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	37
Tablo 9: Özyeterlik Algısı Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	38
Tablo 10: Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul veya Ortaokul Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	39
Tablo 11: Anne-Baba Tutumların Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Lise Mezunu Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	39
Tablo 12: Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	40

Tablo 13: Anne-Baba Tutumlarından Ölçeğinin Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Ortaokul Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	40
Tablo 14: Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin Ortaokul ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	41
Tablo 15: Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin Lise ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	41
Tablo 16: Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Mesleğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	42
Tablo 17: Özyeterlik Algısı Puanlarının Annelerin Mesleğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	43
Tablo 18: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile İşçi Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	44
Tablo 19: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının, Annelerin Memur ile Serbest Meslek Sahibi Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları.....	45
Tablo 20: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Alt Ölçek Puanlarının Annelerin Memur ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları.....	46
Tablo 21: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	47
Tablo 22: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Serbest Meslek Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	47

Tablo 23: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	48
Tablo 24: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Öğrenci Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları	48
Tablo 25: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Serbest Meslek ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları.....	49
Tablo 26: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Serbest Meslek ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları.....	50
Tablo 27: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Ev Hanımı ile Öğrenci Olmasına Göre Farklılaşma Durumunun Mann Whitney Testi Sonuçları	50
Tablo 28: Özyeterlik Algısı Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Annelerin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	51

Tezin Başlığı: Annelerin Özyeterlik Algısı İle Çocuklarının Algıladıkları Anne Tutumu Arasındaki İlişkiler

Tezin Yazarı: Gamze YILMAZ

Danışman: Dr.Öğretim Üyesi Selçuk ASLAN

Kabul Tarihi: 21.06.2018

Sayfa Sayısı: ix (ön kısım)+60 (tez)+ 10(ek)

Anabilimdalı: Psikoloji

Bilimdalı: Psikoloji

Bu araştırmanın amacı çocuklar tarafından algılanan anne baba tutumları ile annelerin kendi öz yeterlilik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın katılımcıları; İstanbul İli Arnavutköy ilçesinde 2016 yılında yaşayan 162 anne ve çocuğundan oluşmaktadır.

Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından Kişisel Bilgi Formu hazırlanmış ve katılımcıların demografik özellikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla kullanılmıştır. Katılımcı yani çocukların algıladıkları ana baba tutumlarını saptamak için Kuzgun'un (1972) geliştirdiği, Kuzgun ve Eldeleklioğlu'nun (2005) revize ettiği 40 maddelik Anne Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Annelerin genel öz-yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla Emde (1989) tarafından geliştirilen ana babası ile çocuk arasındaki ilişkinin en belirgin boyutları temelinde, Zeanah (1997) tarafından gözden geçirilerek güncellenen Öz yeterlik algısı ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS18. programı ile analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgular, çocuk katılımcıların ana baba tutumlarıyla annelerinin öz yeterlik algı düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırma bulgularında özetle, annelerin demokratik tutumu eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir. Eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutumunun arttığı görülmüştür. Annelerin duygusal yeterliliği; duyarlı tepki, bakım ve ilgi, değer ve demokratik tutum gibi yaklaşımları yaptıkları mesleğe göre farklılık göstermiştir. Elde edilen bulgular ilgili alanyazına dayandırılarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ana Baba Tutumları, Öz yeterlik Algısı, Anne-Çocuk İlişkisi.

Title of the Thesis: The Relation Between Perceived Self Efficacy of Mothers' and Perception of Children to Their Mothers	
Author: Gamze YILMAZ	Supervisor: Asst. Prof.Selçuk ASLAN
Date: 21.06.2018	Nu. Of Pages: ix (pre text)+60(main body)+10(app.)
Department: Psychology	Subfield: Psychology
<p>The purpose of this study is to examine the relationship between parental attitudes perceived by children and their self-efficacy perceptions. Participants of the study; Istanbul consists of 162 mothers and children living in the province of Arnavutköy in 2016.</p> <p>A Personal Information Form was prepared by the researcher to collect data and was used to gather information about the demographic characteristics of the participants. 40-item Parental Attitude Scale developed by Kuzgun (1972) and revised by Kuzgun and Eldeleklioglu (2005) was used to determine the parental attitudes of the participant, ie, the parents. The Self-efficacy perception scale, which was revised and revised by Zeanah (1997), was used to determine the general self-efficacy levels of the parents, based on the most significant dimensions of the relationship between the parent and the child developed by Emde (1989). The data are SPSS18. program.</p> <p>Findings show that there is a significant relationship between parental attitudes of child participants and their mother's self-efficacy perception level. In summary, the democratic attitudes of the mothers vary according to the education level. As the level of education increased, the democratic attitude increased. Emotional competence of the mothers; sensitive response, care and interest, value and democratic attitudes. The findings were discussed based on the relevant literature.</p>	
Keywords: Parental Attitudes, Perceived Self-efficacy, Mother-Child Relationship.	

GİRİŞ

Araştırmanın Önemi

Çocuk ve annesinin ilişkisi oldukça önemlidir. Bu ilişkide anne tarafından oluşturulan deneyimler, çocuğa temel gereksinimlerini nasıl karşılayacağını ve gerilim yaratacak durumlarla karşılaştığında oluşan gerilimi yatıştırmayı öğretir. Yeni dünyaya gelen bebek için çevresi oldukça istikrarsızdır, bu istikrarsız ortamda çocuğa güven, huzur, sevgi ve anlayış kaynağı olan kişi annedir (Dönmezer, 2001: 29).

Bir toplumu oluşturan en temel yapılardan birisi ailedir. Aile, içerisinde barındırdığı unsurlardan güç alır ve kendini gelecek nesillere aktarır. Bu yönüyle de dinamik ve değişken bir yapıya sahiptir. Aile, çok eski zamanlardan bu yana üzerinde çeşitli felsefi değerlendirmelerin ve araştırmaların da yapıldığı bir kurumdur. Aile içi ilişkiler de etkili olan psikolojik etmenlerden biri de aile üyelerinin öz yeterlik algısıdır. Öz yeterlik, bireyin belirli koşullarda yapabileceklerine olan inancını yansıtmaktadır. Yeterliklerine dair olan inanışlar bireylerin düşünüş biçimlerinden, hissettiklerinden ve kendilerini nasıl güdülediklerinden etkilenmektedir (Dönmezer, 2001: 30).

Aile içinde kadının ve özellikle annenin öz yeterlik algısı, hem çocuk yetiştirmeye ilişkin bilgiyi hem de ebeveynlik davranışını etkilemekte, aile içi olumlu etkileşimi sürdürebilmek için kişinin kendi becerisine olan güvenini yansıtmaktadır. Anne çocuk ilişkisi ile görünür olan annelik tutumu ise, çocuğun davranışsal ve psikolojik gelişimi ile ilgili önemli bir belirleyicidir. Annenin öz yeterlilik algısı, çocuğunun biliş, duygu ve davranışlarını dolayısıyla kişilik yapısını etkileyen önemli bir etmen olarak araştırılması gereken bir konudur. Bu araştırma, annelerin kendi öz yeterliliklerinin farkına varmaları, çocuklarına yansıttıkları annelik tutumları konusunda öz yeterliliklerinin önemli olduğunu vurgulamak amacıyla önemlidir. Ayrıca alan yazında yer alan çok az sayıdaki araştırmalara katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada amaç, kadınların aile içi ilişkilerinde öz yeterlik algısı ile çocuklarının annelerine yönelik algıladıkları ana baba tutumları arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu kapsamda bağımlı değişkenler (annelerin öz yeterlik algısı ve algılanan

anne tutumu) ve alt boyutları arasında anlamlı değişkenler (yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek, çalışma durumu) temelinde oluşturulan gruplar arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı araştırılacaktır.

Çalışmanın amacına uygun olarak belirlenen alt problemler aşağıdaki gibidir:

1. Annelerin algıladıkları öz yeterlik ve alt boyutları ile çocukların annelerinin anne tutumlarına (koruyucu-istekçi, otoriter, demokratik) yönelik algısı arasında bir ilişki var mıdır?
2. Annelerin yaş gruplarına (30 altı, 31-35, 36-40, 41-45, 46 ve üstü) göre algılanan öz yeterlilik duygusu ve çocuklarının algıladıkları anne tutumu farklılaşmakta mıdır?
3. Annelerin medeni durumlarına (evli, bekâr) göre algılanan öz yeterlilik duygusu ve çocuklarının algıladıkları anne tutumu farklılaşmakta mıdır?
4. Annelerin eğitim düzeylerine göre algılanan öz yeterlilik duygusu ve çocuklarının algıladıkları anne tutumu farklılaşmakta mıdır?
5. Annelerin mesleğine göre (memur, işçi, serbest meslek, ev hanımı, öğrenci) göre algılanan öz yeterlilik duygusu ve çocuklarının algıladıkları anne tutumu farklılaşmakta mıdır?
6. Annelerin çalışma durumuna (tam gün çalışan, yarım gün çalışan ya da belikli saatlerde çalışan, çalışmayan) göre algılanan öz yeterlilik duygusu ve çocuklarının algıladıkları anne tutumu farklılaşmakta mıdır?

Sayıtlar ve Sınırlılıklar

Sayıtlar

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçlarına katılımcıların gerçek duygu ve düşünceleri temelinde tepki verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın bulguları, araştırmada veri toplama amacıyla kullanılan ölçeklerle ve ölçeklerin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır. Araştırma İstanbul ili Arnavutköy ilçesinde ikamet eden anneler ve çocukları ile sınırlıdır.

BÖLÜM I: KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Aile Kavramı ve Ailede İlişkiler

1.1.1. Aile ve Temel İşlevleri

Aile kavramı geçmişten günümüze çeşitli kültürel yapılar ve toplumlar tarafından çeşitli şekillerde kavramsallaştırılmıştır. Arapça kökenli olan aile sözcüğü Türk Dil Kurumu (2015) tarafından yayımlanan sözlükte evlilik ve kan bağı temelli karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu en küçük toplumsal birlik gibi anlamlarla tanımlanmıştır.

Aile genel olarak aynı hanedeki anne ve baba ile onların evlenmemiş çocuklarını kapsamaktadır. Çekirdek aile olarak tanımlanan bu tür ailelerdeki çocukların evlenmesi ile yeni çekirdek aileler meydana gelmektedir. Geniş anlamda ise aile çok sayıda akrabalık ilişkisi içinde olan bireylerin oluşturduğu bütünü ifade etmek için kullanılmaktadır (Aydın, 2013). Amerika Birleşik Devletleri resmi kurumları ise aileyi “doğum, evlilik veya evlatlık edinme yoluyla bir ilişkisi olan ve bir hanede birlikte yaşayan iki veya daha fazla kişinin oturduğu bir küme” olarak ele almaktadır (Gordon, 1996: 6).

Canatan'a (2013:60) göre bireyler doğum, evlatlık ya da evlenmek suretiyle aileye dâhil olmaktadır. Aytaç (2001:22) endüstrileşme sonucu meydana gelen kültürel değişimin toplumsal değişimler yarattığını ve ailedeki bireylerin sayısının azalarak çekirdek aile, geleneksel aile gibi yapıların ortaya çıktığını belirtmektedir. Bu kategoride ele alınan geleneksel geniş aile, geniş akrabalık ilişkileriyle birbirine bağlı bireylerden oluşmakta ve geleneksel toplumlarda daha yaygın görülmektedir (Yıldırım,2013:71). Diğer bir kategori modern aile olarak da bilinen çekirdek aile olup, bu yapıdaki ailelerde genellikle anne, baba ve çocuklar bulunmaktadır. Küçülen aile yapısındaki iç ilişkiler ve toplumsal rollerdeki değişimler sonucunda; çocuk eğitimi ve gelir yetersizliği, üretici ailenin yerine tüketici ailenin yer alması, kadının ev dışında çalışmasının gerekmesi gibi durumlar ortaya çıkmıştır (Aytaç, 2001: 22).

Kağıtçıbaşı'nın (2000:111) aile yapısında yaşanan değişimleri açıklayan modelinde üç farklı aile kalıbı işaret edilmektedir. Bu kuram; toplum, benlik ve aile arasındaki ilişkileri ortaya koyarak farklı bir bakış açısı önermektedir. Bu model aileyi

sosyal ve psikolojik temelde ifade etmektedir.

Aile her zaman var olan bir yapıdır. Tüm tanımlarda, aile, toplumun çekirdeği olarak değerlendirilmekte ve toplumların devamı için önemli bir yere sahip görünmektedir (Gander ve Gardiner, 2001: 19).

Aile insan yaşamı için çok önemlidir. Bireyler birçok ihtiyacını aile içinde karşılar, doyum sağlar, yaşadığı topluma uyumlu kişiler olarak yetiştirilirler (Gander ve Gardiner, 2001: 20). Toplumsal yaşam insan için ne kadar önemli ise, toplum içerisinde de aile oldukça önemli görülmektedir. Aile çoğunlukla evrensel bir konumda ele alınmakta ve aile kurumunun alternatifi toplumda bulunmamaktadır (Güral, 2012: 33).

İki birey bir aile yapısında beraberliğe başladıktan sonra geçmişteki yaşam şekillerini değiştirmeye başlamaktadır. Bu etkileşim ile iki kişilik bir psikolojik sistem oluşabilmektedir (Gülerce, 1996: 14; akt. Yücel, 2013). Oluşan sistemde, olumlu ilişkiler karşılıklı sevgi ve saygı ile gerçekleşmekte, ailedeki görevler paylaşılmaktadır. Bu tip ailelerde bireylerin gereksinim duyduğu etkinlikler yerine getirildiği için duygusal doyum beklenen seviyeye ulaşabilmektedir. Çatışma ile anlaşmazlıklar düşük seviyede yaşanmakta, yaşanan problemler de aile içinde çözülmektedir.

Bugün toplumumuzda ve diğer toplumlarda ailenin aşağıda belirtilen temel işlevleri bulunmaktadır:

- Çocukların ihtiyaçlarını karşılamak (yeme, içme, giyinme),
- Kişiliklerin oluşumlarına yardım etmek ve gelecekte başarılı bireyler olmalarını sağlamak
- Ailedeki bireylerin ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak.

Bazı ana babalar çocuklarının yeme, içme, barınma gibi gereksinimlerini karşılarırken, kişilik gelişimlerinden habersiz davranabilmektedirler (Yörükoğlu, 2000: 17).

Ailenin başka fonksiyonları da bulunmaktadır. Maslow' un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan aşamaların gerçekleştirilmesinde aile etkili görünmektedir (Yücel, 2013). Cinsel gereksinimlerin karşılanması, maddi işbirliğinin oluşturulması, üremeye müsait bir ortam ihtiyacının giderilmesi, çocukların bakım ve eğitimlerinin gerçekleştirilmesi şeklinde dört önemli işlevinin öne çıktığı görülmektedir. Murdoc'a

(1981) göre ailenin dört işlevi olmakla beraber bu işlevleri yerine getirecek başka herhangi bir yapı bulunmamaktadır.

Parsons aileye işlevsel açıdan yaklaşmakta ve onu toplumsallaşmanın önemli bir parçası gibi görmektedir. Parsons ailenin kişiyi sosyal hayata bağlayan araç olma işlevinin olduğunu söylemektedir. Klasik aile tipi olan ana baba çocuk üçlüsünde, ana babanın temel görevi çocuğu toplumsallaştırmaktır(akt. Aktaş, 2011: 62).

Yıldırım ve Canatan (2013), ailenin fonksiyonlarını şöyle sıralamışlardır:

Psikolojik Doyum Sağlama İşlevi: Ailede güçlü bir paylaşım gerçekleşir ve her bireyin duygusal tatmin sağlama işlevi bulunur. Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin derecesinin yüksekliği, bireylerin bu duygusal tatmine ulaşmalarını sağlamaktadır.

Ekonomik İşlevi: Modern toplumlardan önceki toplumlarda aile, önemli bir tüketim ve üretim birimi olarak görülmektedir. Modernleşmeden sonra ailenin maddi ihtiyaçları ekonomik sisteme aktarılmıştır. Örneğin bugün için aile, doğrudan mal üretmese de geniş kapsamlı bir ‘hizmet’ sektörü olarak kabul edilmektedir. Kadınların ev dışında çalışması ile kadınlara yeni sorumluluklar, toplumsal roller eklenmiş, eğitim sürecine de dahil olmaya başlamışlardır. Eğitim süreciyle doğrudan ilgili olan kadının bu yeni konumu kadına yeni roller ve statüler, bu sayede de eşitlikçi bir konum kazandırmıştır. Ama aynı zamanda kadının eski rolleriyle yeni rolleri arasında bir çatışma yaşamasına da sebep olmuştur.

Eğitim İşlevi: İnsanın eğitim alma süreci toplumsal hayata dâhil olması konusunda yarar sağlamaktadır. Bu süreçte bireyler aile içi ve toplumsal konumunu, değerlerini, görevlerini de öğrenmektedirler. Toplumsal statüler bireylerin haklarını, sorumluluklarını ve dolayısıyla davranışlarını belirlemektedir.

Dini İşlevi: Modern hayatta din eğitimi devlet kurumları tarafında verilse de aileler gerekli gördükleri zamanlarda çocuklarına inandıkları dini bilgileri ve değerleri öğretebilmektedirler.

Boş Vakitleri Değerlendirme İşlevi: Dinlenme ve eğlenme günlük iş yaşamının ayrılmaz bir parçası niteliğindedir (Canatan ve Yıldırım, 2013: 105-110). Aile bireyleri birbirlerine eğlenme, dinlenme gibi imkânlar sunmaktadır. Modern yaşamla birlikte bu tür hizmetlere yönelik olanaklarının arttığı görülmektedir.

1.1.2. Aile İçi İletişim ve Anne-Çocuk İlişkileri

Ailenin çok boyutlu yapısı içerisinde aile üyelerinin statüleri, rolleri, yaşları, cinsiyetleri ve bu kavramların birbirleriyle olan ilişkileri bulunmaktadır. Aile içindeki bireylere ait tanımlamalar ve bu kavramların ifade ettiği konumlara ilişkin davranışlar göstermek ailedeki ilişkilerin yapıtaşını oluşturmaktadır. Bu etmenlerin karşılıklı etkileşimleri aile içi dinamiklerin oluşması açısından önemli görülmektedir.

Sevginin karşılanması yolunda ilk paylaşım anneye ait görünmektedir. Anne sevgisi ile yetişen çocuğun kişiliğinin daha ılımlı, uyumlu olduğu görülmektedir. Şefkat ve sevgiden yoksun olan çocuğun uyum ve davranış bozukluğunun olabildiği görülmüştür (Rozan, 1992:239). Bebekliğinden itibaren anne sevgisi ile yetişen çocukların daha sağlıklı olarak tüm gelişim süreçlerini tamamladıkları ve bu süreçlerde fazla problem yaşamadıkları ifade edilmektedir (Gordon, 1996). Annenin bebeğine karşı gösterdiği ilgi ve sıcaklık bebeğe hem güven hem de sıcak mesajlar olarak yansımaktadır (Yavuzer, 1992: 123).

Çocuğun aile içerisinde güvene dayalı ilişkiler kurması gelecekteki yaşamını ve ilişkilerini önemli düzeyde etkilemektedir. Aile içinde özellikle anne çocuğun gelişim sürecinde ve birey olma sürecinde oldukça etkilidir. Aile içerisindeki iletişimin olumlu oluşu güvenin yerleşmesini sağlamaktadır. Ebeveynler arasında güven ilişkisi sağlam temellere dayalı kurulmazsa çocuk dünyayı olumsuz algılamaya eğimli olmaktadır (Yörükoğlu, 2000).

1.1.3. Anne - Çocuk İlişkisi

Bebeğin ilk paylaşımları aile içerisinde anne ile gerçekleşmektedir. Aralarındaki etkileşim doğumdan itibaren başlamakta ve süreklilik arz etmektedir. Anne bebeğinin tüm temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Temel fiziki ihtiyaçlar haricinde bebeğin duygusal ihtiyaçları da anne tarafından giderilmektedir. Bebek ile anne arasındaki güvenin temelini, annenin bebeğin gereksinimlerini karşılaması sağlamaktadır (Yavuzer, 1998). Bebek yalnız büyüyememekte ihtiyaçlarını karşılayacak, bakımını yapacak, iletişim kurmayı gösterecek, duygusal iletişim kurmasını sağlayacak bakıcılara gereksinim duymaktadırlar. (Bremner ve Fogel, 2001). Anne çocuğuna farklı ortamlar sunarak, çocuğunun gereksinimlerini karşılamasını, yeni deneyimler karşısında

yaşayabileceği gerilimleri azaltmayı öğrenmesini sağlamaktadır. Bebeklerin dünyası henüz istikrarlı olmadığından anne bu ortamı çocuk için uygun hale getirmekte, huzur, sevgi, güven kaynağı olarak var olmaktadır (Dönmezer, 2001: 29).

1.1.4. Kuramsal Yaklaşımlar

1.1.4.1. Psikoseksüel Gelişim

Psikanalitik kuramda bireylerin tümü çocukken bazı gelişim aşamalarından geçmektedir. Bu dönemlere psikoseksüel gelişim dönemleri denmektedir (Burger, 2006). Freud tarafından tanımlanan psikoseksüel gelişim dönemleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Psikoseksüel Gelişim Dönemleri

Dönem	Yaş
Oral Dönem	0- 1,5 yaş
Anal Dönem	1,5- 3 yaş
Fallik (Oedipal) Dönem	3- 6 yaş
Latent (Örtülü) Dönem	6-11 yaş
Erinlik (Genital) Dönem	12-15 yaş

Kaynak : Ömeroğlu ve Ulutaş,2006:66

Freud' a göre 5 gelişim evresi bulunmaktadır. Bu gelişim evreleri sıralıdır ve her birinden geçiş gerçekleşirken çocuğun o döneme ait gereksinimlerinin sağlanması gereklidir. İhtiyaçlarının karşılanmadığı durumlarda gelişim evreleri sağlıklı ilerlemektedir (Senemoğlu, 2005).

- **Oral Dönem:** Doğumla birlikte başlayan bu dönem on sekizinci aya kadar sürmektedir. Bebek bu aşamada ağız ile ısırma, yutma ve emme ile doyum sağlamaktadır. Bu aşamada yetersiz alınan doyum gelecekte bazı sorunların meydana gelmesine sebep olmaktadır (Schultz ve Schultz, 2001).

- **Anal Dönem:** Çocukta anüsün büzülmesini sağlayan sinirlerin oluşması sonucu, dışkısını tutmayı veya boşaltmayı öğreneceği bu evre üç yaşının sonuna kadar sürmektedir. Bu dönemde dışkı, ödül veya cezalandırma aracı olarak algılandığından önemli olarak görülmektedir (Geçtan, 1995). Oluşabilecek herhangi bir çatışma çocukta anal kişiliğin oluşmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda tuvalet eğitiminin nasıl gerçekleştiği, çocuğun karakteri üzerinde etkili olmakta farklı davranışlar sergilemesine neden olmaktadır (Burger, 2006).
- **Fallik Dönem:** Bu dönem dört yaşında başlamaktadır. Bu evrede erotik doyum genital bölgeye geçiş yapmaktadır. Bu aşamada çocuk karşı cins ebeveyni ile iletişim kurarken, kendisi ile aynı cinse sahip ebeveyninden korkmaktadır. Bu durum Freud tarafından Ödipal kompleks olarak adlandırılmıştır (Schultz ve Schultz, 2001).
- **Gizil Dönem:** Altı yaş ile ergenlik dönemi arasında devam etmektedir. Bu dönemde çocuk okula başlamakta, çocukta akranları ile iletişim kurma isteği oluşmaktadır (Aydın, 2005).
- **Genital Dönem:** Bu dönem ergenlik dönemine denk gelmekte ve cinsel arzuların yoğunlaştığı görülmektedir. Fallik dönemdeki problemlerin çözüldüğü ve yetişkinlikte devam ettiği, arzuların karşı cinsteki bireylere yönlendirildiği görülmektedir (Aydın, 2005).

Bireyin tüm evreleri sağlıklı şekilde geçirmesi, her evrede yer alan gereksinimlerinin var olması gelişim açısından oldukça önemlidir.

1.1.4.2. Psikososyal Gelişim

Erikson'a göre kişilik gelişimi sekiz aşamalı sınıflandırılmaktadır. Erikson' un psikososyal gelişim evreleri Tablo 2 'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Erikson'ın Psikososyal Gelişim Evreleri

Evreler	Karmaşa	Olası Sonuçlar
0-1 yaş	Güvene karşı güvensizlik	Anneye güvenli veya güvensiz bağlanma
2-3 yaş	Özerkliğe karşı utanma ve kuşkuculuk	Özerkleşme ve bağımsızlaşma başarı ya da bilinçsiz yönelim

3-5 yaş	Girişkenliğe karşı suçluluk duygusu	Toplum tarafından onaylanma istendik hedeflere bilinçli ya da bilinçsiz yönelim
6-11 yaş	Çalışkanlığa ve başarıya karşı aşağılık duygusu	Bireysel ve sosyal bilinç yeterliliği kazanma ya da kazanamama
Erinlik	Kimliğe karşı rol karmaşası	Olumlu ya da olumsuz benlik algısı kazanma
Erginlik	Yakınlığa karşı yalıtılmışlık	Başkalarıyla olumlu ya da olumsuz sosyal ilişkiler kurma
Orta yaş	Üretkenliğe karşı durgunluk	Aile toplum ve insanlığın gelişimi için olumlu ya da olumsuz değerler kazanma
İleri yetişkinlik	Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk	Yaşamdaki sevinç ve üzüntüler ile ölüme karşı benlik bütünlüğünü koruyarak geliştirmede başarı ya da başarısızlık

Kaynak: Aydın,2005

Erikson, Freud'u destekleyerek çocuk için ilk altı yıl ailesinin yol gösterici olduğu vurgulamakta fakat gelişimin yaşam döngüsü içerisinde devam ettiğini savunmaktadır. Erikson Freud'dan farklı olarak psikososyal gelişimde kültürün önemli olduğunu ifade etmektedir (Demir, 2007).

1.2. Ana Baba Tutumları

Toplumun durumu ve yapısı, ailenin toplum içindeki rolü ve edindiği yer ile süregelen kültür ortamında çocuk içinde doğduğu bu toplum ve aile ile etkileşime içinde gelişmektedir. Ailenin ekonomik, kültürel ve toplumsal yapısından etkilenecek şekilde gelişen tavrı ile çocuk ailesi tarafından; aşırı sevgi, ilgisizlik, dengeli ya da dengesiz yaklaşımlar, güvenli-güvensiz ortam veya disiplin gibi tavırlara ve durumlara maruz kalmaktadır. Kültürel ve toplumsal etkilerin yanı sıra ana babanın çocuk yetiştirme tutumları da çocuk gelişimin önemli oranda etkilemektedir.

1.2.1. Demokratik Anne Baba Tutumu

Demokratik aile ortamında ana baba çocuğa sevgi ve saygı ile yaklaşır. Çocuğun sorumluluk almasına izin verilen bu ortamda yaparak ve yaşayarak öğrenmesi teşvik edilir; çocuk ayrı bir birey olarak kabul edilir ve içinde bulunduğu duruma göre seçenekler kendisine sunularak tercih yapma özgürlüğü tanınır. Anne babanın çocuğa karşı sergilediği tutumlar ve duygular açık ve nettir. Çocuğun ilgileri göz önünde bulundurularak yeteneğini geliştirmesi teşvik edilir, sorunlarını nasıl çözeceği birlikte tartışılır ve beraber çözüm yolları aranır. Aile içi güven ve şeffaflık vardır ve bu ortamda çocuğun uyması gereken kısıtlayıcı olmayan kurallar bütünü çerçevesinde hareket edilir. Demokratik aile ortamında yetişen öğrenciler girişim yeteneğine sahip, kendine güvenen, kendi kendisine karar veren ve sorumluluk taşımalarını bilen bireyler olarak yetişirler (Yavuzer, 1992, 34).

1.2.2. Otoriter Anne Baba Tutumu

Bu tip aileler çocuklarına karşı emredici davranırlar. Çocukların davranışları genelde olumsuz görülür ve ceza yöntemine çok sık gidilir. Ortamda kural zinciri vardır ve çocuklara ayrı bir birey gözüyle bakılmaz. Kurallara uyulmadığı takdirde ceza verilir ve bu cezalar orantısız da olabilmektedir. Çocukların belirlenmiş olan bu kurallara sıkı sıkıya uyması istenir. Kurallara uymayan ve ağır cezalar uygulanan çocuk, anne babasına boyun eğer. Bu tutuma maruz kalan çocuklar çekingen ve başkalarının etkisinde kalabilen bireyler olarak yetişebilmektedir (Yörükoğlu, 2000, 150).

1.2.3. Koruyucu ve İstekçi Anne Baba Tutumu

Bu tip anne babalar çocuklarına gerektiğinden çok daha fazla özen gösterir ve çocuğunu olabildiğince kontrol altında tutmaya çalışır. Bu sebeple çocuklarına çok fazla sorumluluk vermez, çocuğu adına yapılacak bütün işleri kendileri hallederler. Bunun sonucunda çevresine aşırı derecede bağımlı, kendisine güveni olmayan, duygusal olaylardan diğer bireylere göre daha fazla etkilenen, içe kapanık ve utangaç çocukların yetişebilmektedir (Yörükoğlu, 2000, 150).

1.2.4. Ana Baba Tutumlarında Etkili Olan Faktörler

Ana baba tutumlarını etkileyen birçok faktörün bulunduğu bilinmektedir. Bu faktörlerden en önemlisi demografik faktörler olmakla beraber diğer etkenler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir (Yörükoğlu, 2000, 150).

- Doğum öncesi ifade edilen çocuk tanımı,
- Ana babanın yaşadığı çocukluk dönemi anıları,
- Ana babanın çevresinden ve ailesinden öğrendiği çocuk eğitime dair kültürel birikimler,
- Ana babaların kendi ebeveynlik davranışlarına yönelik algıları,
- Aile içinde ana babaların uyumlu çift olup olmaması,
- Ailedeki çocuk sayısı, özellikleri ve cinsiyetlerine yönelik algıları,
- Çocukların ana babasına yönelik davranışları,

Ana babanın yaşı, ebeveynlik tutumları üzerinde etkili olmaktadır. Bazı araştırmalar ile yaş faktörünün önemli olduğu kanıtlanmıştır. Mesela erken yaşta ebeveyn olan bireyler, daha çok çocuklarını merkez almaktadır (Yavuzer,2007: 167).

Ana babanın eğitim durumu da çocuk yetiştirme tutumları üzerinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Ebeveynlerin çocuklarının geleceği için yaptığı planlamaları, onlardan beklentileri ve bu temelde sergileyecekleri davranışları eğitim faktörü oldukça etkilemektedir. Ana babanın eğitimi ile çocuğuna yönelik tutumu arasındaki ilişki bazı araştırmalarda incelenmiş ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Çocuklarına yönelik tutumlarında aşağılama, kınama davranışları gösterenlerin en çok eğitim düzeyi düşük olan ebeveynler tarafından tercih edildiği araştırmalar sonucunda görülmüştür.

Aile içi iş bölümünde ve iletişimde annenin bir işte çalışıyor olup olmaması annenin tutumunu etkilemektedir. Annenin iş hayatına katılması kendisine farklı çevrelerde yer alma olanağı sunmakta, çocuk yetiştirme deneyimlerini paylaşmasına, benlik saygısını geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Bu durumun kadının anneliğe ilişkin tutumlarını etkilediği görülmektedir (Çakıcı, 2006).

Annenin iş hayatına katılması ebeveynlik rollerinde babaya daha fazla katılma olanağı sunabilmekte, babanın çocuklarına yönelik tutumlarını etkileyerek daha

sorumluluk sahibi olmalarını gerektirmektedir. Annenin çocukları ile ilgili sorumlulukları paylaşıyor olması ile babanın çocuklarının gereksinimlerine yönelik daha ilgili olabildiği görülmektedir (Gottfried, Gottfried ve Bathrust, 1995; Akt. Çakıcı, 2006).

1.2.5. Algılanan Anne Baba Tutumları ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Bireylerin yaşamını şekillendiren deneyimlerin başında algıladıkları anne baba tutumları gelmektedir ve psikoloji alanında anne baba tutumlarıyla ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Örneğin algılanan anne baba tutumları ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma yürüten Steinberg ve diğerleri (1992), 14-18 yaş arasındaki ergenlerle yaptıkları boylamsal bir çalışmada anne babalarını demokratik olarak algılayan ergenlerin, demokratik olarak algılamayan ergenlere oranla akademik yönden daha başarılı olduklarını saptamışlardır. Fallon ve Bowles (1997) ise otoriter, demokratik ve izin verici ana baba tutumlarının ergenler üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında, demokratik olarak algılanan anne baba tutumunun çocukla geçirilen zamanın niteliğiyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sekizinci sınıf öğrencilerinin farklı anne baba tutumları ile benlik saygısı ve atılganlık seviyesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, farklı anne-baba tutumu algısına sahip öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Eşitlikçi-demokratik bir tutumla yetiştirildiklerini düşünen öğrencilerin, baskıcı-otoriter ve aşırı koruyucu tutumla yetiştirildiklerini düşünen öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek benlik algısına sahip oldukları saptanmıştır (Örgün, 2000). Shek (2001) tarafından ise, Çinli ana babaların davranışları ile çocuklarının psikolojik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma 2150 lise öğrencisi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Yapılan çoklu ve kanonik regresyon analizine göre ana babanın yetiştirme tutumu ile genel ruhsal durum, kaygı, depresyon, psikosomatik belirtiler, yaşam amaçları ve benlik gücü arasında tutarlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bu yaş grubundaki gençlere ilişkin yapılan bir başka çalışmada Sipahioğlu (2002), ergenlerde hiperaktivite, dürtüsellik, depresyon ve dikkat eksikliği alanlarında duygusal ve davranışsal problemler ile anne baba tutumlarını karşılaştırmıştır. Bu araştırma sonucunda duygusal ve davranışsal problemlerin

demokratik anne baba tutumlarıyla olumsuz, baskıcı ve koruyucu/istekçi anne baba tutumları ile de olumlu ilişki içinde olduğu saptanmıştır.

Ülkemizde Anne Baba Tutumları ile ilgili araştırma yapan Tunç ve Tezer (2006), anne baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Anne baba tutumlarının beş kategoride ele alındığı çalışmada, ölçme araçları 755 lise öğrencisine uygulanmıştır. Bulgular, anne babasını otoriter olarak algılayan liselilerin öz-saygısının, anne babasını açıklayıcı/otoriter ve izin verici/şımartan olarak algılayan gruptan anlamlı düzeyde farklı olduğu sonucunu vermiştir. Erdoğan (2006), ana-baba tutumları ile öğretmen davranışlarının bireylerde öğrenilmiş çaresizlik düzeyi ile ilişkilerini belirlemek üzere, 191 ilköğretim 5.sınıf öğrencisi üzerinde bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışma; demokratik tutum gösteren anne babaya sahip ve dolayısıyla öğrenilmiş çaresizlik yaşamayan bireylerin akademik başarılarının, otoriter tutum gösteren anne babaya sahip ve dolayısıyla öğrenilmiş çaresizlik yaşayan bireylerin akademik başarılarına göre 0.05 düzeyinde anlamlı bir şekilde farklılaştığını ortaya koymaktadır. (Onat, 2010).

Eraslan (2010) tarafından yapılan çalışmada, lise son sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeylerinin algıladıkları anne baba tutumları ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini, İstanbul'daki altı ayrı özel okulda öğrenim gören ve lise son sınıfta okumakta olan, toplam 211 kız ve erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyete göre bakıldığında kızların duyusallık puanı erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Kaygıyı doğuran başlıca unsur olan kuruntu puanı hesaplanmış ve kuruntu açısından yapılan değerlendirmede, öğrencilerin kendilerini başarılı görüp görmeme durumuna göre kuruntu puanının farklılık gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Filiz (2011) tarafından, 637 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada ise anne baba tutumları ve öz-saygı arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, anne baba tutumları ile öz-saygı, kardeş sayısı ve cinsiyet arasında anlamlı ilişki olduğu ortaya konulmuştur.

Boughton ve Lumley (2011), tarafından yapılan çalışmada, ebeveyn tutumlarının ön ergen bireyler tarafından algılanışı ve bu bireylerin psikolojik dayanıklılıkları

incelenmiştir. Örneklem 268 ön ergenden oluşmaktadır. Çalışmanın sonucuna göre, çocukların anne baba tutumlarını algılayışlarının psikolojik dayanıklılığı etkilediği ve ebeveyn davranışlarının birey tarafından algıyı etkilediği belirlenmiştir.

1.3. Özyeterlik

1.3.1. Özyeterlilik Kavramı ve Kaynakları

Özyeterlik, bireylerin yeteneklerini kullanabilmelerini sağlayacak öz güvenlerini ifade etmekte ve Bandura tarafından sosyal öğrenme kuramının (sociallearningtheory) temel kavramı olarak tanımlanmaktadır (Pajares, 2002; Hall, Lindzey ve Campbell, 1998).

Bandura'ya (1982) göre özyeterlik, bilişsel süreç olarak değerlendirilmekte, birey olarak yaşamımız üzerindeki sahip olduğumuz kontrole dair inançlarımızı ifade etmektedir. Alanyazında algılanan özyeterlik olarak da kullanılmaktadır. Bu özyeterlik algısı, kişinin bir işi yapmak için gerekli becerilere sahip olduğu konusundaki inancını yansıtmaktadır (Bandura, 1990).

Özyeterlik algısı dört temel kavramda şekillenmekte ve yerleşmektedir. Bu dört temel kavram aşağıda yer almaktadır (Wood ve Bandura, 1989; Bandura, 1993):

Başarılı Deneyimler: Bireyin deneyimleri özyeterlik derecesini, bireyin kendine olan inancını belirlemektedir. Başarılı bireyde özyeterlik algısı gelişirken, yaşadığı olumsuzluklar kişinin kendi kendine yönelik yeterlik inancının azalmasına sebep olmaktadır. Bireyin başarılarının süreklilik göstermesi karşılaşılabileceği problemlere karşı daha güçlü olmasını ve olumsuzluklardan fazla etkilenmemesini sağlamaktadır.

Model Alma: Bireyin çevresinde yer alan modeller ve gözlemlendiği yaşamların türü özyeterlik boyutu açısından önemlidir. Bireyler kendilerini çevrelerinde yer alan diğer bireyler ile karşılaştırma yoluna giderek olaylar karşısındaki tutumları konusunda fikir oluşturabilmektedir.

Sözel İkna: Çevresindeki kişiler bireye mantıklı yönlendirmeler yapıyorsa başarılı olma ihtimali yüksek olabilmektedir. Gerçekçi olmayan yönlendirmeler yapıyorsa bu durum özyeterlik algısının azalmasına neden olabilmektedir.

Fiziksel ve Duygusal Durum: Bu faktör bireylerde özyeterlik algısını kısmen etkilemektedir. Kendini genel olarak olumlu algılayan kişi sorumluluklarını yerine getirirken zorlanmamaktadır.

Anlaşılabacağı üzere, davranışlarımız haricinde tüm bu faktörler özyeterlik algımız ile değerlendirilmektedir. Özyeterlik algılarımızı etkileyerek yaşamımızı düzenleyen süreçler aşağıda yer almaktadır (Bandura, 1982; Solomon, Weisenberg, Schwarzwald ve Miculincer, 1991; Bandura, 1993; Bandura, 1997; Lawrence & John, 1997; Bandura, Capcara, Barbaranelli, Gerbino ve Pastorelli, 2003; Benight ve Bandura, 2004; Vardarlı, 2005; Barut, 2008):

Bilişsel Süreçler (Cognitive Processes): Özyeterlik algısı yüksek olarak ifade edilen kişilerin geleceğe yönelik değerlerinin daha olumlu olduğu, öngörülü davranabildikleri, akla dayalı fikirlerinin yer aldığı problemler karşısında çözüm odaklı olabildikleri görülmektedir. Olumlu bakış açısına sahip bireylerin özyeterlik algılarının düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Güdüsel Süreçler (Motivational Processes): Bireylerin gerçekleştirebilecekleri eylemler hakkındaki fikirlerini ve inançlarını, olaylar karşısındaki davranışlarını belirlemektedir. Bireyin davranışlarının sonuçlarını bilerek hareket etmesi özyeterlik inancını artırmaktadır.

Karar Verme Süreçleri (Selection Processes): Kişinin sosyal çevresini seçebilmesi, kendine uygun hale getirme inancına sahip olduğunu bilmesi özyeterlik inancını etkilemekte ve hayatını biçimlendirmektedir. Bireyler yapabileceklerine karşı yönelme, başarısız olabileceklerine karşı kaçınma davranışı göstermektedirler.

Duygusal Süreçler (Affective Processes): Kişinin kendi kapasitesini algılaması, onları zihninde yorumlama biçimini etkilemektedir. İşlevsel olmayan öz değerlendirmeler (self evaluation) sağlıklı olmayan tepkilere öncülük edebilmekte ve bu öz değerlendirmeler “algılanan düşük özyeterlik” veya “algılanan özyetersizlik” gibi terimlerle ifade edilmektedirler. Algılanan özyetersizlik, bireyin kendisini içinde bulunduğu koşulların gerektirdiği işleri yapamayacağı ya da bunlarla başa çıkamayacağına dair inancıdır. Özyeterlik inançlarını güçlendirmenin yolu fiziksel ve duygusal iyilik halini artırmak ve olumsuz duygu durumlarını azaltmaktır. Bireyler, kendi düşünce ve duygularını değiştirebilme kapasitesine sahip olduklarına göre

psikolojik durumlarını da olumlu yönde etkileyerek özyeterlik inançlarını güçlendirebilme potansiyeline sahip görünmektedirler.

1.3.2. Ana Baba Özyeterliği:

Bandura'nın özyeterlik konusunda belirlediği sınır içerisinde annelik ya da ebeveynlik özyeterliği birçok çalışmada farklı şekillerde tanımlanmıştır. Ana-baba özyeterlik algısı, çocuklarının davranış ve gelişimleri üzerinde olumlu etki bırakabilmeye dair algılar (Coleman, 1998), kendilerini ebeveynlik rollerinde yeterli görme dereceleri (Hassall, Rose ve McDonald, 2005), ana-babaların, ebeveynlik rollerini bilgili ve yeterli olarak yerine getirmelerine dair beklentilerinin derecesi (Teti ve Gelfand, 1991) olarak tanımlanmaktadır.

Ebeveyn öz yeterliğinin gelişiminin, kendi anne-babalarıyla yaşadıkları bağlanma ilişkisinin niteliğiyle, eşlerinden, akrabalarından ve çevrelerindeki diğer insanlardan elde ettikleri sosyal destek ve eğitim düzeyleriyle ilişkili olduğu belirtilmektedir (Holloway ve diğerleri, 2005).

Annelerin ebeveynlik özyeterliklerinin gelişiminde ve kuvvetlenmesinde etkili çeşitli faktörler bulunmaktadır:

Bunlardan ilki, annenin çocuk sahibi olmadan önce edindiği bilgi ve yöntemlerdir. Bireyin çocuklar sahibi olmadan önce edindiği bilgiler ve deneyimler anneliğe yönelik özyeterlik algısının gelişimine destek olmaktadır. Anneler çocukları ile ilgili yaşayabileceği sorunları daha önceki tecrübeleri ile çözebilmektedirler. Bu problemler karşısında başarılı olabilmeleri kendilerine dair algıladıkları özyeterliklerinin artmasına katkı sağlamaktadır (de Montigny ve Lacharite, 2005).

Ebeveynlik öz-yeterliği üzerinde etkili olan ikinci faktör, model alınan deneyimler yoluyla annenin ebeveynlik özyeterliğinin kuvvetlenmesidir. Anne babaların kendi çocukluk döneminde ebeveynleri ile olan iletişimleri ve yaşadıkları deneyimler kendi ebeveynlik dönemlerindeki davranışlarını ve özyeterlik algılarını etkileyebilmektedir (Coleman ve Karraker, 1997).

Özyeterliği güçlendirmenin üçüncü yolu sözel iknadır. Ebeveynler, kendilerine verilen görevleri ustaca yapabileceklerine sözel olarak ikna olurlarsa gerçekleştirmeleri gereken eylemler için harekete geçmede ve bu eylemleri sürdürmede kendilerini

yetersiz hissettikleri zamanlara oranla daha fazla çaba gösterirler. Ebeveynlik özyeterliklerinin artırılması için ebeveynlerin çocuk bakımı konusundaki yeterliğinin önemli kişiler tarafından onaylanması da yararlı olabilmektedir (de Montigny ve Lacharite, 2005).

Fizyolojik ve duygusal durum da ebeveynlerin öz-yeterliğini artırmada etkilidir. Olumlu ruh hali, özyeterliğin yükselmesine önemli oranda katkı sağlamaktadır. Olumsuz ruh hali ise özyeterliğin düşmesinde etkilidir. Bu nedenle, olumlu ruh halinin güçlendirilmesi, ebeveynlik öz-yeterliğinin yükselmesini sağlayacaktır (de Montigny ve Lacharite, 2005).

Grusec (2007), ebeveynlik özyeterliğine ilişkin inançların üç kaynaktan etkilendiğini belirtmektedir. Birincisi, bireyin içerisinde bulunduğu topluluğun kültürel yapısıdır. İkincisi, ebeveynlerin geçmişte çocukları ile yaşadıkları deneyimleridir. Üçüncü ve son kaynak ise, ebeveynlerin kendi yetiştiriliş tarzları ve kendi ebeveynleri ile etkileşimlerini içeren yaşantılarıdır.

1.3.3. Öz-Yeterlik ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Öz-yeterlik konusu, psikoloji alanının en çok işlenen ve önem verilen alt dallarından birisidir. Bu kavramla ilişkili olarak yurt içinde ve yurt dışında birçok çalışma yürütülmüş, öz-yeterlik ile farklı kavram ve olgular arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yaptıkları çalışmada Sharpley ve Ridgway (1993) psikolojik danışmanların özyeterlik algılarıyla danışmanlık becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmaya, psikolojik danışmanlık bölümünde okuyan 31 öğrenci katılmıştır. Bu çalışmada altı haftalık bir eğitim programı uygulanmış ve programın danışmanlık becerilerini etkileme düzeyi ölçülmüştür. Programın başında, ortasında ve sonunda danışmanların öz-yeterlik algıları ölçülmüş, eğitim sürecinin danışmanlık becerilerini ve öz-yeterlik düzeyini arttırdığı yönünde bulgular elde edilmiştir.

Coşgun ve Ilgar (2004) danışman adaylarının öz yeterliğine ilişkin yaptıkları çalışmada, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik lisans programı son sınıf öğrencilerinin Rehberlik Psikolojik Danışma Deneyimi I ve II çalışmalarının öz-yeterlik algılarına etkisini incelemişler. Araştırmada ilköğretim ve ortaöğretim okullarında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık I ve II uygulamasına katılan 59 öğrenciye, geliştirmiş oldukları

sorulardan oluşan, Öz-yeterlik Algısı Ölçeği'ni uygulamışlardır. Çalışma bulguları, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Deneyimi I ve II çalışmalarının öz-yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediğini, cinsiyet farkının ise öz-yeterlik algıları üzerinde bir etkisinin olmadığını göstermiştir.

Carpenter (2007) tarafından yapılan araştırmada, farklı eğitim seviyelerindeki öğrencilerin öz-yeterlikleri, güdü yönelimleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkiler meta-analiz yöntemiyle karşılaştırılmıştır. Bu araştırma akademik başarıyla öz-yeterlik, görev amaç yönelimi, performans amaç yönelimi arasındaki ilişkinin düzeyini ve farklı eğitim seviyelerinde (örneğin ilköğretim, ortaöğretim) bu ilişkinin gücünü ortaya koyabilmeyi amaçlamaktadır. Çalışma sonucunda akademik başarı ile öz-yeterlik arasındaki ilişkinin güdülenme ile akademik başarı arasındaki ilişkiye göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada akademik başarı ile başarı güdüsünün bir yönelimi olan görev yönelimi arasında düşük ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Akademik başarı ile öz-yeterlik arasındaki ilişkinin her eğitim seviyesinde yüksek olduğu bulunmuş ve farklı eğitim seviyeleri boyunca bu ilişkinin aynı kaldığı görülmüştür. Akademik başarı ile başarı güdüsünün performansa olan etkisi arasındaki ilişkinin en yüksek çıktığı eğitim seviyesi ilköğretim ikinci kademedir. Akademik başarı ile başarı güdüsünün performansa olan etkisi arasındaki ilişkinin en yüksek çıktığı eğitim seviyesi ise ortaöğretimdir.

Öz-yeterlikle ilgili bir başka çalışma, yüksek lisansına ve doktorasına devam eden 179 danışmanlık bölümü öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda bilinçli farkındalığın danışman öz-yeterliğinin önemli bir yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Greason ve Cashwell, 2009). Sanat bölümünde okuyan 139 üniversite öğrencisi ile yaptığı araştırmasında Mcqueade (2009) öz-yeterlik, mükemmeliyetçilik, iyimserlik ve performans kaygısı arasındaki ilişkileri incelemiştir. İstatistiksel analizler performans kaygısı ile iyimserlik arasında ve performans kaygısı ile öz-yeterlik arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Çoklu regresyon analizi sonuçları ise iyimserlik, öz-yeterlik ve mükemmeliyetçiliğin performans kaygısının önemli yordayıcıları olduğunu belirlemiştir. Bower ve diğerleri (2009) ise akademik öz-yeterlik, suçlu davranışlar, akademik amaçlar ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonunda akademik öz-yeterlik ile akademik başarı arasında

güçlü ve pozitif yönde bir ilişki bulmuşlardır. Akademik performanslarını kontrol edebildiği konusunda kendine inanan öğrenciler daha yüksek akademik başarı elde etmişlerdir. Akademik öz-yeterlik ile akademik amaçlar arasında da doğrudan bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin akademik görevleri yapabileceklerine ilişkin kendilerine inanmalarıyla birlikte daha fazla akademik amaç belirledikleri bulunmuştur. Ayrıca araştırma yüksek akademik öz-yeterliliğe sahip öğrencilerin suçlu davranışları sergileme oranlarının da daha az olduğunu ortaya koymuştur.

Ülkemizde yapılan çalışmalardan birisi olan Sali-Bilgiç (2011)'in araştırmasına ise 389 lisans mezunu, 74 lisansüstü eğitim almış olan psikolojik danışman katılmıştır. Araştırma sonuçları eğitim düzeyine göre lisans mezunu olan ilköğretim psikolojik danışmanlarının okul psikolojik danışmanı öz-yeterlik düzeylerinin, sadece lisansüstü eğitim alarak ilköğretim psikolojik danışmanlığı yapanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir.

1.4. Özyeterlik İle Ana Baba Tutumları İlişkisi

Bandura'ya (1977, 1982, 1997) göre ebeveyn özyeterlik algısının yüksek olması ebeveynlerin sorumluluklarını yerine getirmesini, kendilerine yönelik inançlarının artmasını, problemler karşısında çözüm odaklı olmalarını, başarısızlık duygusunun azalmasını sağlamaktadır. Özyeterlik algısının yüksek olan bireylerin daha duyarlı, uyarıcı, bilinçli olduğu ve sorumluluklarında aktif olduğu görülmüştür (Coleman, 1998). Düşük ebeveyn özyeterliğinin ise annelerde, annelik depresyonu (Teti ve Gelfand, 1991), çocuğun anne tarafından sorunlu olarak algılanması ve ebeveynlik rollerinde etkin olmayan baş etme stratejileriyle ilişkili olduğu gözlenmiştir (Coleman,1998).

Bandura (1998) özyeterliğin genel olarak doğrudan ölçülemeyeceğini farklı beceriler ve davranışlar açısından ayrı ayrı ölçülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca, bir bireyin genel özyeterliğinin yüksek olmasının ebeveynliğine dair özyeterlik algısının da yüksek olabileceği olarak düşünülmemesi gerektiğini belirtmiştir.

1.4.1. Anneliğe İlişkin Tutumları Etkileyen Faktörler

Bu başlık altında anneliğe ilişkin tutumları etkileyen faktörlerden olan karı-koca geçimsizliği ve ev kadınlığını reddetme konuları ele alınmıştır.

Karı-Koca Geçimsizliği

Ebeveynlerin çocukları olduğunda hayatlarına yeni sorumluluklar eklenmektedir. Ana babalar toplumsal yaşamda ve ana baba tutumlarında ortak fikirlere sahip olmayabilirler. Aralarındaki görüş ayrılıkları çocuklarının olması ile yüklenen sorumluluklarla birlikte açığa çıkabilir.

Aile hayatında uyumsuz olan çiftlerin davranış biçimleri çocuğa da yansımakta ve çocuğun huzursuz olmasına sebep olabilmektedir. Hatta bu uyumsuz ortamda anne ve babalar, çocuklarına yönelik takınacakları tavır veya koyacakları kurallar içinde ortak noktaya ulaşamayabilirler. Bu durum çocuk için benimsemesi gereken davranış konusunda kararsızlığa neden olmaktadır. Ebeveynlerin uyumlu ve mutlu olması, çocuklarına yönelik davranışlarını etkilemektedir. Bu sayede aile bireyleri aralarında doğru iletişim kurabilmekte, çocuklarına yönelik tutumları olumlu olabilmektedir (Dönmezer, 1999).

Ev Kadınlığını Reddetme

Toplumsal açıdan kadına yüklenen evin düzeninden sorumlu anne ve eş rolü, her birey için kolay olmayabilmektedir. Kadınların evdeki işlerden sorumlu olarak eşleri tarafından yalnız bırakılması, kadının bu düzene karşı olumsuz duygular ve davranışlar sergilemesine neden olabilmektedir.

Ataerkil toplumlarda “Evin düzenini dışı kuş yapar” düşüncesinin kadınlar üzerinde yarattığı baskı, kadınların evdeki sorumluluklarını reddetmesine neden olabilmektedir. Bu davranış biçimi kadınların hem eşleri, hem çocukları hem de evin düzeninden iş bölümü olmadan yalnızca kadının sorumlu olduğuna dair var olan bakış açısından kaynaklanmaktadır.

Aile içerisindeki düzende ve duygusal durum açısından annenin çalışıp çalışmaması farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Annenin çalışması, anneye farklı

ortamlarda bulunma deneyimi sağlamaktadır. Bu durumda ailesi dışında başka bir toplumsal çevreye dâhil olan anne, ev işlerinden ve çocuğuyla ilgilenmekten başka uğraşlar edinmektedir. Ayrıca benlik saygısı olumlu yönde etkilenmektedir. Annenin çalışıyor olmasının bir diğer önemli etkisi de moralini ve yaşam doyumunu olumlu yönde etkilemesidir. Annenin işte vakit geçirmesi, evlilik içinde oluşabilecek herhangi bir sorundan veya çocukla ilgili yaşanabilecek sıkıntıdan bir süre uzaklaşmasına olanak yaratmaktadır (Çakıcı, 2006).

Annenin çalışmasının bir başka önemli noktası, babanın ebeveynlik rolüne daha fazla dâhil olması olarak düşünülmektedir. Annenin çalıştığı durumlarda baba, çocuğuyla vakit geçirmeye ve onun gereksinimlerini karşılamaya daha fazla özen göstermektedir. Kadınların çalışıp çalışmadığı durumlar karşılaştırıldığında, eşleri çalışan babaların çocuklarına daha fazla vakit harcadığı görülmektedir. Bu babalar, çocuklarının ihtiyaçlarına daha duyarlı olmaktadır (Gottfried, Gottfried ve Bathrust, 1995; Akt. Çakıcı, 2006).

BÖLÜM II: YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı algılanan anne baba tutumlarıyla annelerin öz yeterlilik algıları arasındaki ilişkinin çeşitli sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Çalışmanın bu kısmında araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanmasında kullanılan ölçekler, verilerin toplanma biçimi ve toplanılan bu verilerin analizinde kullanılan yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. İlişkisel tarama modelleri iki ve daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2013). Korelasyonel araştırma olarak da isimlendirilen ilişkisel tarama modelinde “iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelemesi” (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün ve diğerleri, 2008) söz konusudur. İlişkisel tarama modeli esas bir neden-sonuç ilişkisi vermemekle birlikte bir değişkendeki durumun görülmesi halinde ötekinin kestirilmesine olanak sağlamaktadır. İlişkisel araştırmalarda değişkenlerin birlikte değişip değişmedikleri, birlikte değişim varsa bunun nasıl olduğu öğrenilmeye çalışılır (Karasar, 2013).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul İli Arnavutköy ilçesinde yaşayan 162 anne ve çocuğu oluşturmaktadır.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2016 yılında İstanbul İlinde yaşayan anne ve çocukları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini 2016 yılında Arnavutköy ilçesi sınırlarında yaşayan 162 anne ve çocukları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini evrenden tesadüfi (random) örnekleme tekniğiyle seçilmiştir.

2.4. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak algılanan anne baba tutumlarını saptamak amacıyla Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ), öz-yeterlik düzeylerini ölçmek amacıyla Öz-Yeterlik Ölçeği (GÖYÖ) ve araştırmacı tarafından katılımcılarının kişisel özelliklerini saptamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Kadın için 53, çocuğu için 50 sorudan oluşan anket formu hazırlanmış ve eşit sayıda anneye ve çocuğuna uygulanmıştır. Sorular kişilerin demografik özelliklerini, aileye ilişkin tutumlarını, aile içi ilişkilerini oluşturmaktadır. Yanıtlanan anket soruları Spss istatistiksel veri analizi programı ile değerlendirilmiş ve sonuçlar tablo olarak gösterilmiştir. Anketlerin tamamı yüz yüze görüşme ile doldurulmuştur. Toplanan formlardan 162 kullanılabilir form değerlendirilerek analiz uygulamasına geçilmiştir.

2.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini tespit etmek için hazırlanmıştır. Bu formda katılımcıların cinsiyet, yaş, okuduğu fakülte ile bölüm, algıladıkları akademik başarı düzeyi, yaşamlarının büyük kısmını nerede geçirdikleri, algıladıkları sosyo-ekonomik seviye, baba eğitim durumu ile annenin eğitim durumu gibi özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmış on soru bulunmaktadır. Formdaki bazı sorular katılımcıları tanımak amacıyla düzenlenmiş olup, istatistiksel değerlendirmeye katılmamıştır.

2.4.2. Anne Baba Tutumları Ölçeği

Araştırmaya katılan katılımcıların algıladıkları anne baba tutumlarını ölçmek için, Kuzgun tarafından oluşturulmuş ve Eldeleklioğlu tarafından geliştirilmiş olan “Anne Baba Tutumu Envanteri” kullanılmıştır (Kuzgun, 1972; akt. Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005) “Anne-Baba Tutumu Envanteri” üç alt boyutlu aşamaya sahiptir. Bu alt boyutlar;

- Otoriter ana baba tutumu
- Demokratik ana baba tutumu
- Koruyucu ve istekçi ana baba tutumu olarak sıralanmaktadır.

Envanter kapsamında demokratik ana baba tutumu 15 madde ile koruyucu istekçi ana baba tutumu 15 madde ile, otoriter anne-baba tutumu ise 10 madde ile ölçülmektedir. Toplam 40 maddeden oluşan envanterde, ana baba tutumunu ölçen maddeler sırasıyla aşağıdaki gibidir.

Demokratik ana baba tutumunu ölçen maddeler; çocuğunun bir birey olduğunu ve onun da kendine ait düşünceleri olabileceğini kabul eden, çocuğunun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olan, çocuğu kendisiyle ilgili bazı kararları almak için yönlendiren, çocuğunun söylem ve görüşlerine ehemmiyet veren, sözel iletişime olanak sağlayan, hemen her konuda çocuğuna iyi bir örnek olan anne baba tutumlarını içermektedir. Demokratik Anne-Baba Tutumu alt ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler: 1, 2, 5, 9, 10, 11, 15, 19, 20, 24, 25, 26, 32, 35, 39'dur.

Koruyucu-istekçi ana baba tutumunu ölçen maddeler; çocuğunu aşırı koruyan ve ondan sürekli olarak bir şeyler bekleyen, çocuğundan kısa süreli ve gerekli bile olsa ayrılmakta güçlük çeken, çocuğa söz hakkı vermeyen, onun yerine onun adına kararlar alan, çocuğundan hiç hata yapmamasını bekleyen, çocuğun bağımsız olmasını istemeyen ve bağımsız olması durumundan aşırı rahatsızlık duyan, çocuğun tüm davranışlarını kontrol etmek isteyen, çocuğun sorumluluk üstlenmesine engel olan, tek başına bir iş yapmasına izin vermeyen ve bilerek ya da bilmeyerek adeta çocuğu duygusal olarak boğan ana baba tutumlarını içermektedir. Koruyucu-İstekçi Ana Baba Tutumu alt ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır. Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumunu ölçen maddeler; 7, 8, 12, 13, 16, 17, 21, 22, 27, 28, 33, 34, 37, 38, 40'dır.

Otoriter anne baba tutumunu ölçen maddeler; sürekli olarak çocuğa hükmeden, çocuktan her durumda sorgusuz sualsiz itaat bekleyen, çocukla sözel iletişime geçmeyen bunun yerine daha çok emrivaki yönergelerde bulunan, verdiği emirlerin tartışmasız olarak yerine getirilmesini isteyen, hiçbir zaman çocuğu kendi hakkındaki kararları alabilecek yeterlilikte görmeyen ve çocuğun her hareketine karışarak onları biçimlendirme çabası içerisinde olan ana baba tutumlarını içerir. Otoriter Anne Baba Tutumu alt ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler; 3, 4, 6, 14, 18, 23, 29, 30, 31, 36'dır.

Ölçeğin uygulanmasında, maddelere verilecek yanıtların 5'li likert olarak derecelenmesi istenmiştir. Dereceleme: Hiç uygun değil (1), Çok az uygun (2), Kısmen uygun (3), Oldukça uygun (4), Tamamen uygun (5) şıklarından birinin işaretlenmesine

göre yapılmaktadır ve ölçek değerlendirmesinde de buna göre puan verilmektedir. Ölçeği cevaplarken katılımcılardan her bir maddeyi okuyup, anne ve babaları için en uygun gördükleri ifadenin yanına işaret koymaları istenmiştir. Her maddenin yalnızca bir yanıtı olması gerektiği belirtilmiştir. Ölçeği cevaplayan katılımcılardan her bir ifadenin kendisi için ne derece doğru olduğunu değerlendirmesi istenmektedir.

Anne Baba Tutum Ölçeği'ne verilen cevapların yorumlanma biçimi:

Demokratik, Koruyucu-İstekçi ve Otoriter Anne Baba Tutum alt ölçeklerinde puanlar yükseldikçe bireylerin anne babalarını demokratik, koruyucu-istekçi ya da otoriter olarak algılama düzeyleri de artmakta ancak puanlar düştükçe, bireylerin anne babalarını sözü edilen tutumlara sahip olarak algılama düzeyleri de azalmakta şeklinde doğru orantılı olarak yapılmaktadır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005)

Algılanan Anne Baba Tutumları Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları :

Anne Baba Tutumları Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliğini belirleyebilmek için, ilk olarak ölçeği oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları Cronbach Alpa formülü ile hesaplanmıştır. Ardından ölçeğin kararlı bir ölçme yapıp yapmadığı “test tekrar test” yöntemi ile belirlenmiştir. Bu amaçla ölçek, 54 kişilik bir öğrenci grubuna on beş gün arayla iki kez uygulanmış ve elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayılarının hesaplanması ile kararlılık katsayıları saptanmıştır.

Buna göre Anne Baba Tutumları Ölçeği'ne ilişkin iç tutarlılık ve kararlılık katsayıları; Demokratik Tutum için İç Tutarlılık Katsayısı 0.89, Kararlılık Katsayısı 0.92; Koruyucu-İstekçi Tutum için İç Tutarlılık Katsayısı 0.82, Kararlılık Katsayısı 0.75; Otoriter Tutum için İç Tutarlılık Katsayısı 0.78, Kararlılık Katsayısı 0.79 olarak belirlenmiştir. Ölçekler arası korelasyon katsayıları da şu şekilde bulunmuştur: 1) Demokratik ile Koruyucu-İstekçi -0.13, 2) Demokratik ile Otoriter -0.64, 3) Otoriter ile Koruyucu-İstekçi -0.36. ile hesaplanmıştır. Ardından ölçeğin kararlı bir ölçme yapıp yapmadığı “test tekrar test” yöntemi ile belirlenmiştir. Bu amaçla ölçek, 54 kişilik bir öğrenci grubuna on beş gün arayla iki kez uygulanmış ve elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayılarının hesaplanması ile kararlılık katsayıları saptanmıştır.

2.4.3. Anne Babalık Becerilerinde Özyeterlik Ölçeği (ABBÖ)

Anne Babalık Becerilerinde Özyeterlik Ölçeği, anne babaların çocuklarının öz-etkililik becerisini ölçmek amacıyla geliştirilmiş olup halen birçok ülkede kullanılmaktadır. Anne-babası ile çocuk arasındaki ilişkinin en göze çarpan alt boyutları 1989 yılında Emde tarafından formüle edilmiş, 1997’de Zeanah tarafından gözden geçirilip yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin ülkemizdeki geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2007 yılında Elibol ve ark. tarafından çocuğu olan anneler üzerinde yapılmıştır (Elibol, Mağden ve Alpar 2007).

Ölçek, anne ve baba ile çocuk arasındaki iletişimi çok boyutlu olarak ele almakta ve 53 maddeden oluşmaktadır. Her bir madde beşli likert ölçeği kullanılarak puanlanmaktadır. Dereceleme: Tamamen Katılıyorum(1), Katılıyorum (2), Kararsızım(3), Katılmıyorum (4), Hiç Katılmıyorum (5) şıklarından birinin işaretlenmesine göre yapılmaktadır ve ölçek değerlendirmesinde de buna göre puan verilmektedir. Ölçeği cevaplarırken katılımcılardan her bir maddeyi okuyup, kendileri için en uygun gördükleri ifadenin yanına işaret koymaları istenmiştir. Her maddenin yalnızca bir yanıtı olması gerektiği belirtilmiştir. Yüksek puanlar güçlü öz-etkililiği göstermektedir. Ölçek yedi alt bölümden oluşmaktadır: Duygusal yeterlik, Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme, Koruma, Disiplin, Oyun, Öğretme, Günlük İşler. Ölçeğin cronbach Alpha katsayısı $\alpha=0.90$ olarak bulunmuştur (Elibol ve ark 2007).

BÖLÜM III: BULGULAR

3.1. Betimleyici İstatistikler

Tablo 1: Demografik Değişkenlere Göre Dağılım

		N	Yüzde
Kaç yaşındasınız?	30 yaş ve altı	35	21,6
	31 - 35 yaş	31	19,1
	36 - 40 yaş	31	19,1
	41 - 45 yaş	28	17,3
	46 yaş ve üstü	37	22,8
Medeni durumunuz nedir?	Evli	116	77,9
	Bekâr	33	22,1
Eğitim durumunuz nedir?	İlkokul	64	40,0
	Ortaokul	55	34,4
	Lise	34	21,3
	Üniversite ve üstü	7	4,4
Mesleğiniz nedir?	Memur	11	6,9
	İşçi	23	14,4
	Serbest Meslek	14	8,8
	Emekli	6	3,8
	Ev Hanımı	99	61,9
	Öğrenci	7	4,4
Çalışma durumunuz nedir?	Tam gün çalışıyor	24	17,8
	Yarım gün ya da belli saatlerde çalışıyor	18	13,3
	Çalışmıyor	93	68,9

Örneklem grubunda 30 yaş ve altı olanların oranı % 21,6 (35 kişi); 31-35 yaş arası olanların oranı % 19,1 (31 kişi); 36-40 yaş arası olanların oranı % 19,1 (31 kişi); 41-45 yaş arası olanların oranı % 17,3 (28 kişi); 46 yaş ve üstü olanların oranı % 22,8'dir (37 kişi). Evli olanların oranı % 77,9 (116 kişi); bekâr olanların oranı % 22,1'dir (33 kişi). Eğitim durumu ilkokul mezunu olanların oranı % 40,0 (64 kişi);

ortaokul mezunu olanların oranı % 34,4 (55 kişi); lise mezunu olanların oranı % 21,3 (34 kişi); üniversite mezunu ve üstü olanların oranı ise % 4,4'tür (7 kişi).

Örneklemin mesleklerine göre dağılımı incelendiğinde, memur olanların oranı % 6,9 (11 kişi); işçi olanların oranı % 14,4 (23 kişi); serbest meslek sahibi olanların oranı % 8,8 (14 kişi); emekli olanların oranı % 3,8 (6 kişi); ev hanımı olanların oranı % 61,9 (99 kişi); öğrenci olanların oranı % 4,4 (7 kişi); tam gün çalışanların oranı % 17,8 (24 kişi); yarım gün ya da belli saatlerde çalışanların oranı % 13,3 (18 kişi); çalışmayanların oranı % 68,9'dur (93 kişi).

Tablo 2: Özyeterlik Algısı Ölçeğinin Puanlarının Betimsel İstatistikleri

	N	Minimum	Maximum	Ortalama	ss
Duygusal Yeterlilik	162	14,00	29,00	23,00	3,56
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	162	11,00	40,00	29,78	8,12
Koruma	162	12,00	35,00	25,48	5,73
Disiplin/Kısıtlama Yapma	162	16,00	28,00	21,40	2,90
Oyun	162	11,00	34,00	21,72	6,33
Öğretme	162	16,00	37,00	29,48	4,65
Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma	162	12,00	40,00	27,49	7,53
Demokratik Tutum*	162	16,00	75,00	49,38	15,83
Koruyucu-İstekçi Tutum	162	21,00	72,00	49,86	11,58
Otoriter Tutum	162	10,00	50,00	27,63	9,96

Özyeterlik algısı ölçeğinden elde edilen betimsel istatistiklere göre Duygusal Yeterlilik puanı ortalaması 23.00 (ss:3.56); Duyarlı Tepki, Bakım ve İlgi, Değer puanı ortalaması 29.78 (ss:8.12);Koruma puanı ortalaması 25.48 (ss:5.73); Disiplin/Kısıtlama Yapma puanı ortalaması 21.40 (ss:2.90); Oyun puanı ortalaması 21.72 (ss:6.33); Öğretme puanı ortalaması 29.48 (ss:4.65); Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma puanı ortalaması 27.49 (ss:7.53); Demokratik Tutum puanı ortalaması 49.38 (ss:15.83); Koruyucu-İstekçi Tutum puanı ortalaması 49.86 (ss:11.58); Otoriter Tutum puanı ortalaması 27.63 (ss:9.96)'dir.

Tablo 3: Özyeterlik Algısı Ölçeği ve Anne-Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov Smirnov ^a			Shapiro Wilk		
	Değer	Serbestlik Derecesi	p	Değer	Serbestlik Derecesi	p
Duygusal Yeterlilik	,127	162	,000	,939	162	,000
Duyarlı Tepki, Bakım ve İlgi, Değer	,105	162	,000	,924	162	,000
Koruma	,073	162	,034	,970	162	,001
Disiplin/Kısıtlama Yapma	,141	162	,000	,952	162	,000
Oyun	,102	162	,000	,938	162	,000
Öğretme	,086	162	,005	,963	162	,000
Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma	,094	162	,001	,953	162	,000
Demokratik Tutum	,121	162	,000	,948	162	,000
Koruyucu-İstekçi Tutum	,085	162	,006	,980	162	,018
Otoriter Tutum	,093	162	,002	,973	162	,003

Örneklemin Duygusal Yeterlilik; Duyarlı Tepki, Bakım ve İlgi, Değer, Koruma, Disiplin ve Kısıtlama, Oyun, Öğretme, Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma; Demokratik Tutum; Koruyucu-İstekçi Tutum ve Otoriter Tutum puanları ortalamaları için yapılan Shapiro-Wilk normallik analizi sonucunda bahsedilen puanların normal olarak dağılım göstermediği belirlenmiştir. Örneklemin Duygusal Yeterlilik; Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme; Koruma; Disiplin/Kısıtlama Yapma; Oyun; Öğretme; Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma; Demokratik Tutum; Koruyucu-İstekçi Tutum ve Otoriter Tutum puanları ortalamaları için yapılmış olan gruplar arası karşılaştırma testlerinde parametrik olmayan test teknikleri kullanılmıştır.

3.2. Korelasyon Analizi

Tablo 4: Özyeterlilik Algısı ve Anne-Baba Tutum Puanlarının Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Duygusal Yeterlilik	Duyarlı Tepki, Bakım ve İlgi, Değer	Koruma	Disiplin/Kısıtlama Yapma	Oyun	Öğretme	Günlük İşler/Bakım Yapılandırma	Demokratik Tutum	Koruyucu-İstekçi Tutum	Otoriter Tutum
Duygusal Yeterlilik	1	.671**	.346**	.296**	.576**	.463**	.512**	.597**	-.292**	-.491**
Duyarlı Tepki, Bakım ve İlgi, Değer		1	.644**	.401**	.664**	.572**	.696**	.724**	-.241**	-.541**
Koruma			1	.242**	.565**	.711**	.650**	.388**	.112	-.309**
Disiplin/Kısıtlama Yapma				1	.595**	.357**	.439**	.432**	-.104	-.355**
Oyun					1	.657**	.762**	.631**	-.181*	-.539**
Öğretme						1	.715**	.488**	.082	-.344**
Günlük İşler/Bakım Yapılandırma							1	.735**	-.097	-.604**
Demokratik Tutum								1	-.359**	-.760**
Koruyucu-İstekçi Tutum									1	.601**

Yapılan Spearman Korelasyon Analizine Göre:

Duygusal Yeterlilik ile Öz yeterlilik alt boyutlarından duyarlı tepki, bakım-ilgi, değer arasında pozitif yönde orta düzeyli ve anlamlı bir ilişki ($r=.671$, $p<.05$); duygusal yeterlilik ile koruma arasında pozitif yönde orta düzeyli ilişki ($r=.346$, $p<.05$); duygusal yeterlilik ile disiplin/kısıtlama yapma arasında pozitif yönde düşük düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.296$, $p<.05$); duygusal yeterlilik ile oyun arasında pozitif yönde, orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.576$, $p<.05$); duygusal yeterlilik ile öğretme arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.463$, $p<.05$); günlük işler/bakım/yapılandırma arasında pozitif yönlü orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.512$, $p<.05$) bulunmuştur.

Duygusal yeterlilik ile demokratik tutum arasında pozitif yönlü orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.597$, $p<.05$) bulunmuştur. Koruyucu-istekçi tutum arasında negatif yönlü, düşük düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=-.292$, $p<.05$); otoriter tutum arasında ise negatif yönde, orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=-.491$, $p<.05$) bulunmuştur.

- Bulgu öz yeterlilik algısının duygusal yeterlilik boyutunun artışıyla;
- Duyarlı tepki verme, bakım-ilgi ve değer verme düzeyinin de arttığı,
 - Koruma düzeyinin de arttığı,
 - Disiplin/kısıtlama yapma düzeyinin de arttığı,
 - Oyun düzeyinin de arttığı,
 - Öğretme düzeyinin de arttığı,
 - Günlük işler/bakım yapma/yapılandırma düzeyinin de arttığı,
 - Demokratik tutum düzeyinin de arttığı,
 - Koruyucu-istekçi tutum düzeyini azaldığı,
 - Otoriter tutum düzeyinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Duyarlı tepki verme, bakım-ilgi, değer verme ile koruma arasında pozitif yönde güçlü düzeyde ve anlamlı ilişki ($r=.644$, $p<.05$); disiplin/kısıtlama yapma arasında pozitif yönde orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.401$, $p<.05$); oyun arasında pozitif yönde güçlü düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.664$, $p<.05$); öğretme arasında pozitif yönde orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.572$, $p<.05$); günlük işler/bakım/yapılandırma arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.696$, $p<.05$) bulunmuştur. Demokratik tutum arasında pozitif yönde güçlü düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.724$, $p<.05$); koruyucu-istekçi tutum arasında negatif yönlü zayıf düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=-.241$, $p<.05$); otoriter tutum arasında negatif yönlü orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=-.541$, $p<.05$) bulunmuştur.

- Bulgu özyeterlilik algısının duyarlı tepki, bakım -ilgi, değer boyutunun artışıyla;
- Koruma düzeyinin de arttığı,
 - Disiplin/kısıtlama yapma düzeyinin de arttığı,
 - Oyun düzeyinin de arttığı,

- Öğretme düzeyinin de arttığı,
- Günlük işler/bakım yapma/yapılandırma düzeyinin de arttığı,
- Demokratik tutum düzeyinin de arttığı,
- Koruyucu-istekçi tutum düzeyini azaldığı,
- Otoriter tutum düzeyinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Koruma ile disiplin/kısıtlama yapma arasında pozitif yönde zayıf düzeyde ve anlamlı ilişki ($r=.242$, $p<.05$); oyun arasında pozitif yönde orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.565$, $p<.05$); öğretme arasında pozitif yönde güçlü ilişki ($r=.711$, $p<.05$); günlük işler/bakım/yapılandırma arasında pozitif yönde güçlü ilişki ($p<0,05$ $\rho=.650$) bulunmuştur. Demokratik Tutum arasında pozitif yönlü orta bir ilişki ($p<0,05$ $\rho=.388$); Otoriter Tutum arasında negatif yönlü orta bir ilişki ($p<0,05$ $\rho=-.309$) bulunmuştur.

Bulgu öz yeterlilik algısının koruma boyutunun artışıyla;

- Disiplin/kısıtlama yapma düzeyinin arttığı,
- Oyun düzeyinin de arttığı,
- Öğretme düzeyinin de arttığı,
- Günlük işler/bakım yapma/yapılandırma düzeyinin de arttığı,
- Demokratik tutum düzeyinin de arttığı,
- Otoriter tutum düzeyinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Disiplin/kısıtlama yapma ile oyun arasında pozitif yönde orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.595$, $p<.05$); öğretme arasında pozitif yönde orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.357$, $p<.05$); günlük işler/bakım/yapılandırma arasında pozitif yönde orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.439$, $p<.05$); demokratik tutum arasında pozitif yönde orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=.432$, $p<.05$); otoriter tutum arasında negatif yönde orta düzeyli ve anlamlı ilişki ($r=-.355$, $p<.05$) bulunmuştur.

Bulgu öz yeterlilik algısının disiplin/kısıtlama yapma boyutunun artışıyla;

- Oyun düzeyinin de arttığı,
- Öğretme düzeyinin de arttığı,

- Günlük işler/bakım yapma/yapılandırma düzeyinin de arttığı,
- Demokratik tutum düzeyinin de arttığı,
- Otoriter tutum düzeyinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Oyun ile öğretim arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.657$, $p<.05$); günlük işler/bakım/yapılandırma arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.762$, $p<.05$); demokratik tutum arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.631$, $p<.05$); koruyucu-istekçi tutum arasında negatif yönlü zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=-.181$, $p<.05$); otoriter tutum arasında negatif yönlü orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=-.539$, $p<.05$) bulunmuştur.

Bulgu öz yeterlilik algısının oyun boyutunun artışıyla;

- Öğretim düzeyinin de arttığı,
- Günlük işler/bakım yapma/yapılandırma düzeyinin de arttığı,
- Demokratik tutum düzeyinin de arttığı,
- Koruyucu-istekçi tutum düzeyini azaldığı,
- Otoriter tutum düzeyinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Öğretim ile günlük işler/bakım/yapılandırma arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.715$, $p<.05$); demokratik tutum arasında pozitif yönlü orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.488$, $p<.05$); otoriter tutum arasında negatif yönlü orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=-.344$, $p<.05$) bulgulanmıştır.

Bulgu öz yeterlilik öğretim boyutunun artışıyla;

- Günlük işler/bakım yapma/yapılandırma düzeyinin de arttığı,
- Demokratik tutum düzeyinin de arttığı,
- Otoriter tutum düzeyinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Günlük işler/bakım/yapılandırma ile demokratik tutum arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.735$, $p<.05$); otoriter tutum arasında negatif yönlü güçlü düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=-.604$, $p<.05$) bulunmuştur.

Bulgu özyeterlilik algısının günlük işler/bakım/yapılandırma boyutunun artışıyla;

-Demokratik tutum düzeyinin de arttığı,

-Otoriter tutum düzeyinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Demokratik tutum ile koruyucu-istekçi tutum arasında negatif yönlü orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=-.359$, $p<.05$); otoriter tutum arasında negatif yönlü güçlü düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=-.760$, $p<.05$) bulunmuştur.

Bulgu öz yeterlilik algısının demokratik tutum boyutunun artışıyla;

-Koruyucu-istekçi tutum düzeyini azaldığı,

-Otoriter tutum düzeyinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Koruyucu-istekçi tutum ile otoriter tutum arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r=.601$, $p<.05$) bulunmuştur.

Bulgu öz yeterlilik algısının koruyucu-istekçi tutum boyutunun artışıyla;

-Otoriter tutum düzeyinin arttığı anlamına gelmektedir.

3.3. Gruplar Arası Karşılaştırmalar

3.3.1. Özyeterlilik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 5: Anne Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Annelerin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	Anne Yaş Grubu	n	Sıra Ort.	X ²	P
Demokratik Tutum	30 yaş ve altı	35	86,74	2,270	,686
	31 - 35 yaş	31	78,32		
	36 - 40 yaş	31	80,58		
	41 - 45 yaş	28	89,23		
	46 yaş ve üzeri	37	74,12		
Koruyucu-İstekçi Tutum	30 yaş ve altı	35	84,49	1,044	,903
	31 - 35 yaş	31	82,32		
	36 - 40 yaş	31	85,77		
	41 - 45 yaş	28	80,07		
	46 yaş ve üzeri	37	75,49		
Otoriter Tutum	30 yaş ve altı	35	76,00	0,917	,922
	31 - 35 yaş	31	82,42		
	36 - 40 yaş	31	86,26		
	41 - 45 yaş	28	79,63		
	46 yaş ve üzeri	37	83,36		

Tablo 6: Özyeterlik Algısı Ölçeği Puanlarının Annelerin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	Anne Yaş Grubu	N	Sıra Ortalama	X ²	P
Duygusal Yeterlilik	30 yaş ve altı	35	83,37	2,418	,659
	31 - 35 yaş	31	76,58		
	36 - 40 yaş	31	87,95		
	41 - 45 yaş	28	87,45		
	46 yaş ve üzeri	37	73,95		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	30 yaş ve altı	35	89,19	1,880	,758
	31 - 35 yaş	31	76,24		
	36 - 40 yaş	31	83,16		
	41 - 45 yaş	28	82,93		
	46 yaş ve üzeri	37	76,16		
Koruma	30 yaş ve altı	35	87,41	1,881	,758
	31 - 35 yaş	31	74,19		
	36 - 40 yaş	31	85,71		
	41 - 45 yaş	28	83,00		
	46 yaş ve üzeri	37	77,36		
Disiplin/Kısıtlama Yapma	30 yaş ve altı	35	92,71	3,619	,460
	31 - 35 yaş	31	73,29		
	36 - 40 yaş	31	85,02		
	41 - 45 yaş	28	76,75		
	46 yaş ve üzeri	37	78,42		
Oyun	30 yaş ve altı	35	86,33	0,603	,963
	31 - 35 yaş	31	78,03		
	36 - 40 yaş	31	80,37		
	41 - 45 yaş	28	82,36		
	46 yaş ve üzeri	37	80,14		
Öğretme	30 yaş ve altı	35	75,90	2,482	,648
	31 - 35 yaş	31	76,16		
	36 - 40 yaş	31	90,27		
	41 - 45 yaş	28	87,23		
	46 yaş ve üzeri	37	79,58		
Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma	30 yaş ve altı	35	86,69	3,227	,521
	31 - 35 yaş	31	71,94		
	36 - 40 yaş	31	90,11		
	41 - 45 yaş	28	75,55		
	46 yaş ve üzeri	37	81,89		

Ölçek Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile ölçülmüştür.

Farklı yaş gruplarının özyeterlik alt ölçek puanlarının birbirinden anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür ($p<.05$).

Ölçek Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Karşılaştırılması Kruskal Wallis testi ile ölçülmüştür. Farklı yaş gruplarının ana baba tutumları alt ölçek puanlarının birbirinden anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür ($p<.05$).

3.3.2. Özyeterlik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Medeni Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 7: Özyeterlik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Medeni Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Medeni Durumu	n	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Yeterlilik	Evli	116	75,17	1894,500	,929
	Bekâr	33	74,41		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	Evli	116	77,37	1639,000	,208
	Bekâr	33	66,67		
Koruma	Evli	116	77,73	1597,000	,147
	Bekâr	33	65,39		
Disiplin/Kısıtlama Yapma	Evli	116	74,41	1845,000	,751
	Bekâr	33	77,09		
Oyun	Evli	116	75,85	1815,500	,651
	Bekâr	33	72,02		
Öğretme	Evli	116	77,85	1583,500	,129
	Bekâr	33	64,98		
Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma	Evli	116	77,28	1650,000	,227
	Bekâr	33	67,00		
Demokratik Tutum	Evli	116	76,38	1753,500	,463
	Bekâr	33	70,14		
Koruyucu-İstekçi Tutum	Evli	116	72,11	1579,000	,125
	Bekâr	33	85,15		
Otoriter Tutum	Evli	116	71,74	1535,500	,083
	Bekâr	33	86,47		

Ölçek Puanlarının Medeni Durum Açısından Farklılaşp Farklılaşmadığının Karşılaştırılması Mann Whitney testi uygulanmıştır. Evli ve bekâr kişilerin alt ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p<.05$).

3.3.3. Özyeterlik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 8: Anne Baba Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	X ²	P
Demokratik Tutum	İlkokul	64	71,21	10,547	,014*
	Ortaokul	55	76,77		
	Lise	34	98,07		
	Üniversite ve üstü	7	109,36		
Koruyucu-İstekçi Tutum	İlkokul	64	86,66	5,777	,123
	Ortaokul	55	74,64		
	Lise	34	85,07		
	Üniversite ve üstü	7	48,07		
Otoriter Tutum	İlkokul	64	86,12	3,261	,353
	Ortaokul	55	78,31		
	Lise	34	78,75		
	Üniversite ve üstü	7	54,86		

($p<.05$)

Tablo 9: Özyeterlik Algısı Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	X ²	p
Duygusal Yeterlilik	İlkokul	64	70,09	6,228	,101
	Ortaokul	55	84,09		
	Lise	34	92,99		
	Üniversite ve üstü	7	86,86		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	İlkokul	64	78,31	2,058	,560
	Ortaokul	55	78,46		
	Lise	34	83,24		
	Üniversite ve üstü	7	103,21		
Koruma	İlkokul	64	83,65	2,400	,494
	Ortaokul	55	74,57		
	Lise	34	80,22		
	Üniversite ve üstü	7	99,64		
Disiplin/Kısıtlama Yapma	İlkokul	64	74,21	2,280	,516
	Ortaokul	55	84,92		
	Lise	34	86,13		
	Üniversite ve üstü	7	75,93		
Oyun	İlkokul	64	78,59	1,584	,663
	Ortaokul	55	81,73		
	Lise	34	77,97		
	Üniversite ve üstü	7	100,64		
Öğretme	İlkokul	64	83,09	2,297	,513
	Ortaokul	55	73,10		
	Lise	34	86,82		
	Üniversite ve üstü	7	84,21		
Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma	İlkokul	64	79,66	1,785	,618
	Ortaokul	55	75,73		
	Lise	34	88,85		
	Üniversite ve üstü	7	85,07		
	Ortaokul	55	78,31		
	Lise	34	78,75		
	Üniversite ve üstü	7	54,86		

(p<.05)

Eğitim d¼zeyi farklı olan gruplarda Demokratik Tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < .05$). Eğitim d¼zeyi ilkokul mezunu olanların puan sıra ortalamaları 71,21; ortaokul mezunu olanların ortalamaları 76,77; lise mezunu olanların ortalamaları 98,07; üniversite mezunu ve üstü olanların ortalamaları 109,36'dır. Buna göre eğitim d¼zeyi üniversite mezunu ve üstü olanların demokratik tutum puan sıra ortalamaları en yüksek iken ilkokul mezunu olanların ortalamaları en düşüktür. Hangi gruplarda anlamlı farklılık olduğunu bulmak için gruplar ikili olarak Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır.

3.3.4. Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul veya Ortaokul Mezunu Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 10: Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul veya Ortaokul Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	U	p
Demokratik Tutum	İlkokul	64	57,94	1628,000	,481
	Ortaokul	55	62,40		

Eğitim durumu ilkokul ile ortaokul kademesi olan grupların Demokratik Tutum puanı yönünden istatistiki olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0,010$).

3.3.5. Anne-Baba Tutumlardan Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Lise Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 11: Anne-Baba Tutumların Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Lise Mezunu Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	U	p
Demokratik Tutum	İlkokul	64	43,81	724,000	,007
	Lise	34	60,21		

Eğitim durumu ilkokul ile lise gruplarının demokratik tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,010$). Eğitim durumu ilkokul olan grupların puan sıra ortalamaları 43,81; lise olanların ortalamaları 60,21'dir. Buna göre eğitim durumu lise olanların demokratik tutum puan sıra ortalamaları ilkokul olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p < .05$).

3.3.6. Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile niversite ve st Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 12: Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile niversite ve st Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	U	p
Demokratik Tutum	İlkokul	64	34,46	125,500	,057
	niversite ve st	7	50,07		

Demokratik tutum puanının eğitim durumu ilkokul ile niversite ve üstü olan gruplar açısından ikili karşılaştırılması (Mann Whitney) sonucuna göre, eğitim durumu ilkokul ile niversite ve üstü olan grupların demokratik tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p < .05$).

3.3.7. Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Ortaokul Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 13: Anne-Baba Tutumlarından leğinin Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin İlkokul ile Ortaokul Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	U	p
Demokratik Tutum	Ortaokul	55	40,25	673,500	,027
	Lise	34	52,69		

Demokratik tutum puanının eğitim durumu ortaokul ile lise olan gruplar açısından ikili karşılaştırılması (Mann Whitney) sonucuna göre, eğitim durumu ortaokul ile lise olan grupların Demokratik Tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Buna göre lise mezunu annelerin demokratik tutum puanları (52,69) , ortaokul mezunu annelerin demokratik tutum puanlarından (40,23) anlamlı olarak daha yüksektir.

3.3.8. Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin Ortaokul ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 14: Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin Ortaokul ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	U	p
Demokratik Tutum	Ortaokul	55	30,13	117,000	,093
	Üniversite ve üstü	7	42,29		

Demokratik tutum puanının eğitim durumu orta ile üniversite ve üstü olan gruplar açısından ikili karşılaştırılması (Mann Whitney) sonucuna göre, eğitim durumu ortaokul ile üniversite ve üstü olan grupların Demokratik Tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p<.05$).

3.3.9. Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin Lise ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 15: Anne-Baba Tutumlarından Demokratik Tutum Puanlarının Annenin Almış Olduğu Eğitimin Lise ile Üniversite ve Üstü Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	U	p
Demokratik Tutum	Lise	34	20,18	91,000	,331
	Üniversite ve üstü	7	25,00		

Demokratik tutum puanının eğitim durumu lise ile üniversite ve üstü olan gruplar açısından ikili karşılaştırılması (Mann Whitney) sonucuna göre, eğitim durumu lise ile üniversite ve üstü olan grupların demokratik tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p < .05$).

3.3.10. Özyeterlik Algısı ve Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Yaptıkları Mesleğe Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 16: Anne Baba Tutum Puanlarının Annelerin Mesleğine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	n	Sıra Ort.	X ²	P
Demokratik Tutum	Memur	11	114,05	22,013	,000
	İşçi	23	70,35		
	Serbest Meslek	14	85,14		
	Ev Hanımı	99	70,09		
	Öğrenci	7	133,07		
Koruyucu-İstekçi Tutum	Memur	11	56,82	5,661	,226
	İşçi	23	83,41		
	Serbest Meslek	14	59,46		
	Ev Hanımı	99	80,53		
	Öğrenci	7	83,79		
Otoriter Tutum	Memur	11	45,59	8,495	,075
	İşçi	23	83,07		
	Serbest Meslek	14	63,71		
	Ev Hanımı	99	80,76		
	Öğrenci	7	90,86		

($p < .05$)

Tablo 17: Özyeterlik Algısı Puanlarının Annelerin Mesleğine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	n	Sıra Ort.	X ²	P
Duygusal Yeterlilik	Memur	11	94,00	14,402	,006
	İşçi	23	73,35		
	Serbest Meslek	14	97,93		
	Ev Hanımı	99	70,55		
	Öğrenci	7	122,71		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	Memur	11	108,91	16,832	,002
	İşçi	23	65,17		
	Serbest Meslek	14	98,64		
	Ev Hanımı	99	71,35		
	Öğrenci	7	113,36		
Koruma	Memur	11	98,86	8,327	,080
	İşçi	23	69,48		
	Serbest Meslek	14	101,18		
	Ev Hanımı	99	74,62		
	Öğrenci	7	63,71		
Disiplin/Kısıtlama Yapma	Memur	11	82,77	1,059	,901
	İşçi	23	83,30		
	Serbest Meslek	14	75,21		
	Ev Hanımı	99	76,67		
	Öğrenci	7	66,43		
Oyun	Memur	11	105,23	5,847	,211
	İşçi	23	74,26		
	Serbest Meslek	14	86,00		
	Ev Hanımı	99	73,53		
	Öğrenci	7	83,71		
Öğretme	Memur	11	94,41	5,816	,213
	İşçi	23	73,70		
	Serbest Meslek	14	96,57		
	Ev Hanımı	99	73,00		
	Öğrenci	7	88,93		
Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma	Memur	11	93,86	3,539	,472
	İşçi	23	71,39		
	Serbest Meslek	14	90,93		
	Ev Hanımı	99	74,99		
	Öğrenci	7	80,43		

Ölçek puanlarının meslek açısından karşılaştırılması (Kruskal Wallis) sonucuna göre, mesleği farklı olan grupların Duygusal Yeterlilik puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Memur olanların puan sıra ortalamaları 94,00; işçi olanların ortalamaları 73,35; serbest meslek sahibi olanların ortalamaları 97,93; ev hanımı olanların ortalamaları 70,55; öğrenci olanların ortalamaları 122,71'dir. Buna göre öğrenci olanların Duygusal Yeterlilik puan sıra ortalamaları en yüksek iken ev hanımı olanların ortalamaları en düşüktür.

Mesleği farklı olan grupların Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Memur olanların puan sıra ortalamaları 108,91; işçi olanların ortalamaları 65,17; serbest meslek sahibi olanların ortalamaları 98,64; ev hanımı olanların ortalamaları 71,35; öğrenci olanların ortalamaları 113,36'dır. Buna göre öğrenci olanların Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme puan sıra ortalamaları en yüksek iken işçi olanların ortalamaları en düşüktür.

Mesleği farklı olan grupların Demokratik Tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Memur olanların puan sıra ortalamaları 114,05; işçi olanların ortalamaları 70,35; serbest meslek sahibi olanların ortalamaları 85,14; ev hanımı olanların ortalamaları 70,09; öğrenci olanların ortalamaları 133,07'dir. Buna göre öğrenci olanların Demokratik Tutum puan sıra ortalamaları en yüksek iken ev hanımı olanların ortalamaları en düşüktür.

Hangi gruplarda anlamlı farklılıklar olduğunu bulmak için gruplar ikili olarak Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır.

3.3.11. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Mesleğinin Memur ile İşçi Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 18: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile İşçi Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	n	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Yeterlilik	Memur	11	21,05	87,500	,148
	İşçi	23	15,80		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	Memur	11	23,41	61,500	,016
	İşçi	23	14,67		
Demokratik Tutum	Memur	11	24,27	52,000	,006
	İşçi	23	14,26		

Duygusal yeterlilik; duyarlı tepki verme, bakım-ilgi, değer verme ve demokratik tutum puanlarının memur ile işçi grupları açısından karşılaştırılması (Mann Whitney) sonucuna göre, memur ile işçi grupları arasında duyarlı tepki verme, bakım-ilgi, değer verme ve Demokratik Tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < .05$). Memur olanların puan sıra ortalamaları (sırasıyla 23,41 ve 24,27); işçi olanların ortalamalarına (sırasıyla 14,67 ve 14,26) göre anlamlı olarak daha yüksektir.

3.3.12. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile Serbest Meslek Sahibi Olmalarına Göre Farklılaşım Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 19: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının, Annelerin Memur ile Serbest Meslek Sahibi Olmalarına Göre Farklılaşım Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	N	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Yeterlilik	Memur	11	12,27	69,000	,656
	Serbest Meslek	14	13,57		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	Memur	11	14,50	60,500	,363
	Serbest Meslek	14	11,82		
Demokratik Tutum	Memur	11	16,77	35,500	,023
	Serbest Meslek	14	10,04		

Memur anneler ile serbest meslek sahibi anneler arasında duygusal yeterlik, duyarlı tepki verme, bakım-ilgi ve değer verme boyutlarında anlamlı farklılıklar

bulunmazken, demokratik tutum boyutunda memur annelerin sıra ortalaması (16,77), serbest meslek sahibi annelerin sıra ortalamasından (10,4) anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<.05$).

3.3.13. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 20: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Alt Ölçek Puanlarının Annelerin Memur ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	N	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Yeterlilik	Memur	11	70,91	375,000	,090
	Ev Hanımı	99	53,79		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	Memur	11	79,32	282,500	,009
	Ev Hanımı	99	52,85		
Demokratik Tutum	Memur	11	82,36	249,000	,003
	Ev Hanımı	99	52,52		

Memur ile ev hanımı olan grupların Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Memur olanların puan sıra ortalamaları 79,32; ev hanımı olanların ortalamaları 52,85'tir. Buna göre memur olanların Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme puan sıra ortalamaları ev hanımı olanların ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir. Memur ile ev hanımı olan grupların Demokratik Tutum puanı açısından da istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Memur olanların puan sıra ortalamaları 82,36; ev hanımı olanların ortalamaları 52,52'dir. Buna göre memur olanların Demokratik Tutum puan sıra ortalamaları ev hanımı olanların ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir.

3.3.14. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 21: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Memur ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	n	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Yeterlilik	Memur	11	7,77	19,500	,074
	Öğrenci	7	12,21		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	Memur	11	9,68	36,500	,855
	Öğrenci	7	9,21		
Demokratik Tutum	Memur	11	8,64	29,000	,388
	Öğrenci	7	10,86		

Memur olan anneler ile öğrenci olan anneler arasında duygusal yeterlilik, duyarlı tepki verme, bakım-ilgi, değer verme ve demokratik tutum düzeyleri bakımından anlamlı düzeyde farklılık bulunmamıştır ($p < .05$).

3.3.15. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Serbest Meslek Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 22: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Serbest Meslek Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	N	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Yeterlilik	İşçi	23	16,78	110,000	,108
	Serbest Meslek	14	22,64		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	İşçi	23	16,07	93,500	,034
	Serbest Meslek	14	23,82		
Demokratik Tutum	İşçi	23	17,59	128,500	,309
	Serbest Meslek	14	21,32		

İşçi anneler ile serbest meslek sahibi anneler duygusal yeterlilik ve demokratik tutum düzeyleri bakımından anlamlı olarak farklılaşmazken, grupların Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Serbest meslek sahibi annelerin puanı (23,82) işçi annelerinkinden (16,07) anlamlı olarak daha yüksektir ($p<.05$).

3.3.16. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 23: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi

Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	n	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Yeterlilik	İşçi	23	63,72	1087,500	,737
	Ev Hanımı	99	60,98		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	İşçi	23	57,11	1037,500	,508
	Ev Hanımı	99	62,52		
Demokratik Tutum	İşçi	23	61,85	1130,500	,958
	Ev Hanımı	99	61,42		

İşçi anneler ile ev hanımı olan anneler arasında değişkenler bakımından anlamlı farklılıklar bulunmamıştır ($p<.05$).

3.3.17. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 24: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin İşçi ile Öğrenci Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	n	Sıra Ort.	U	P
Duygusal Yeterlilik	İşçi	23	13,04	24,000	,005
	Öğrenci	7	23,57		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	İşçi	23	13,33	30,500	,014
	Öğrenci	7	22,64		
Demokratik Tutum	İşçi	23	12,65	15,000	,001
	Öğrenci	7	24,86		

İşçi ile öğrenci olan anne grupları arasında Duygusal Yeterlilik puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). İşçi olanların puan sıra ortalamaları 13,04; öğrenci olanların ortalamaları 23,57'dir. Buna göre öğrenci olan annelerin Duygusal Yeterlilik puan sıra ortalamaları işçi olanların ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir.

İşçi ile öğrenci anne grupları arasında Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme puanı açısından da istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Öğrenci annelerin puanları (22,64) işçi annelerinkinden (13,33) anlamlı olarak daha yüksektir.

İşçi ile öğrenci anne grupları arasında Demokratik Tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). İşçi olanların puan sıra ortalamaları 12,65; öğrenci olanların ortalamaları 24,86'dır. Buna göre öğrenci olanların Demokratik Tutum puan sıra ortalamaları işçi olanların ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir.

3.3.18. Özyeterlilik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Serbest Meslek ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşım Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 25: Özyeterlilik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Serbest Meslek ile Ev Hanımı Olmalarına Göre Farklılaşım Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	n	Sıra Ort.	U	P
Duygusal Yeterlilik	Serbest Meslek	14	74,25	451,500	,034
	Ev Hanımı	99	54,56		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	Serbest Meslek	14	75,50	434,000	,024
	Ev Hanımı	99	54,38		
Demokratik Tutum	Serbest Meslek	14	68,14	537,000	,174
	Ev Hanımı	99	55,42		

Serbest meslek sahibi anneler ile ev hanımı olan anneler Duygusal Yeterlilik Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi ve Değer Verme boyutlarında anlamlı olarak farklılaşmışlardır ($p<.05$). Serbest meslek sahibi annelerin hem Duygusal Yeterlilik (74,25) sıra ortalamaları hem de Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi ve Değer Verme sıra

ortalamaları (75,50) ev hanımı olan annelerin sıra ortalamalarından (sırasıyla 54,56 ve 54,38) anlamlı olarak daha yüksektir.

3.3.19. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Serbest Meslek ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 26: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Serbest Meslek ile Öğrenci Olmalarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	n	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Yeterlilik	Serbest Meslek	14	9,96	34,500	,265
	Öğrenci	7	13,07		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi,Değer Verme	Serbest Meslek	14	10,00	35,000	,293
	Öğrenci	7	13,00		
Demokratik Tutum	Serbest Meslek	14	8,14	9,000	,003
	Öğrenci	7	16,71		

Serbest meslek sahibi ile öğrenci olan anne grupları arasında Demokratik Tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Serbest meslek sahibi olanların puan sıra ortalamaları 8,14; öğrenci olanların ortalamaları 16,71'dir. Buna göre öğrenci olanların Demokratik Tutum puan sıra ortalamaları serbest meslek sahibi olanların ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir.

3.3.20. Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Ev Hanımı ile Öğrenci Olmasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 27: Özyeterlik Alt Boyutları ve Demokratik Tutum Puanlarının Annelerin Ev Hanımı ile Öğrenci Olmasına Göre Farklılaşma Durumunun Mann Whitney Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Mesleği	N	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Yeterlilik	Ev Hanımı	99	51,21	120,000	,004
	Öğrenci	7	85,86		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	Ev Hanımı	99	51,59	157,500	,016
	Öğrenci	7	80,50		
Demokratik Tutum	Ev Hanımı	99	50,73	72,500	,000
	Öğrenci	7	92,64		

Ev hanımı ile öğrenci olan anneler arasında Duygusal Yeterlilik puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < .05$). Ev hanımı olanların puan sıra ortalamaları 51,21; öğrenci olanların ortalamaları 85,86'dır. Buna göre öğrenci olanların Duygusal Yeterlilik puan sıra ortalamaları ev hanımı olanların ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir.

Ev hanımı anneler ile öğrenci anneler duyarlı tepki verme, bakım-ilgi, değer verme düzeyleri bakımından farklılaşmaktadır. Öğrenci annelerin puanı (80,50) ev hanımı olanlardan (51,59) anlamlı olarak daha yüksektir ($p < .05$).

Ev hanımı ile öğrenci olan grupların Demokratik Tutum puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < .05$). Ev hanımı olanların puan sıra ortalamaları 50,73; öğrenci olanların ortalamaları 92,64'tür. Buna göre öğrenci olanların Demokratik Tutum puan sıra ortalamaları ev hanımı olanların ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir.

3.3.21. Özyeterlik Algısı Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Annelerin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesi

Tablo 28: Özyeterlik Algısı Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği Puanlarının Annelerin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Değişken	Annenin Çalışma Durumu	n	Sıra Ort.	X ²	p
Duygusal Yeterlilik	Tam gün	24	73,25	,538	,764
	Yarım gün	18	66,17		
	Çalışmıyor	93	67,00		
Duyarlı Tepki Verme, Bakım-İlgi, Değer Verme	Tam gün	24	65,00	1,375	,503
	Yarım gün	18	77,89		
	Çalışmıyor	93	66,86		
Koruma	Tam gün	24	67,44	,667	,716
	Yarım gün	18	74,97		
	Çalışmıyor	93	66,80		
Disiplin/Kısıtlama Yapma	Tam gün	24	70,98	3,375	,185
	Yarım gün	18	82,36		
	Çalışmıyor	93	64,45		
Oyun	Tam gün	24	72,29	4,001	,135
	Yarım gün	18	83,11		
	Çalışmıyor	93	63,97		
Öğretme	Tam gün	24	67,90	,516	,773
	Yarım gün	18	74,06		
	Çalışmıyor	93	66,85		
Günlük İşler/Bakım/Yapılandırma	Tam gün	24	66,04	,694	,707
	Yarım gün	18	75,06		
	Çalışmıyor	93	67,14		
Demokratik Tutum	Tam gün	24	71,94	2,451	,294
	Yarım gün	18	79,53		
	Çalışmıyor	93	64,75		
Koruyucu-İstekçi Tutum	Tam gün	24	68,81	,527	,768
	Yarım gün	18	61,78		
	Çalışmıyor	93	68,99		
Otoriter Tutum	Tam gün	24	65,77	1,799	,407
	Yarım gün	18	57,47		
	Çalışmıyor	93	70,61		

Çalışma durumu farklı olan annelerin incelenen değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p < .05$).

SONUÇ

Bu bölümde, verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgularla ilgili tartışmalar yer almaktadır. Bu araştırmada, annelerin yeterlik algıları ve çocuklarının algıladıkları ilişkiler incelenmiştir. Bu kapsamda bağımlı değişkenler (annelerin öz yeterlik algısı ve algılanan anne tutumu) ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı, demografik değişkenler (yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, mesleği, çalışma durumu) temelinde oluşturulan gruplarda anlamlı farklılıkların olup olmadığı araştırılmıştır.

Bulgulara göre araştırmaya katılan annelerin çoğunluğunun yaşının 46 yaş ve üzerinde olduğu, annelerin çoğunluğunun medeni durumunun evli olduğu, annelerin çoğunluğunun eğitim durumunun ilkökul mezunu olduğu, yaptıkları mesleğe göre en çok ev hanımı annelerin çalışmaya katıldığı görülmüştür.

Korelasyon Analizi Bulgularının Tartışılması

Araştırmada annelerin özyeterlik alt boyutları ile çocuklarının annelik tutumlarına yönelik algıları arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre annelerin özyeterlik (duygusal yeterlik, duyarlı tepki verme, bakım-ilgi, değer verme, koruma, disiplin, oyun, öğretme, günlük işler) düzeyleri arttıkça demokratik algılanma düzeylerinin arttığı fakat koruyucu ve istekçi algılanma ile otoriter algılanma düzeyinin azaldığı görülmüştür.

Duygusal yeterlilik boyutunda kendilerini çocuklarının gelişimlerini ve davranışlarını yönetmede olumlu algılayan annelerin demokratik tutum göstergelerinden biri olan duyarlılık, bilinçlilik ve sorumluluk bilinciyle davranmaları bilgisiyle (Coleman, 1998) tutarlı olan bulgu beklentimize de uygundur. Çocuklar kendilerine birey oldukları için saygı duyan, gelişmesini teşvik eden, güven veren, sorunları birlikte çözen anneleri sayesinde kendilerine güvenli, girişimcilik yeteneğine sahip, karar alabilen ve sorumluluklarını üslenebilen bireyler olmakta (Yavuzer, 1992) bu gelişim annelerde yeterlilik duygusuna olumlu katkı yapmaktadır.

Annelerin özyeterlik alt boyutlarından yalnızca koruma boyutunun artışı ile annenin otoriter algılanma düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer tüm alt

boyutlarda da otoriter algılanma incelenmiş, otoriter algılanma düzeyinin azaldığı görülmüştür.

Özyeterlik alt boyutları incelenmiş ve tüm boyutlarda düzeyler arttıkça annenin demokratik tutumda algılanma düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Mesela disiplin ve kısıtlama yapma boyutunun artması ile demokratik algılanma düzeyinin artması araştırmanın beklenmeyen sonuçlarından biri olarak yer almaktadır. Toplum içerisinde genel olarak bireylerin demokratik davranış biçimi gösteriyor olması, kendilerinin disiplinli veya kısıtlayıcı olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Araştırma bulguları ise annelerin özyeterlik algısı boyutunda disiplinli ve kısıtlayıcı davranışlarının artıyor olması demokratik algılanma düzeyini de arttırmaktadır. Bandura (1992) bireylerin özyeterlik algısının genel olarak ölçülmesinin sağlıklı olmayabileceğini, her bireyin farklı alanlarda ayrı ayrı özyeterliğinin değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu çalışmada da özyeterlik algısı alt boyutları ile kadınların annelik yaklaşımı ve tutumları üzerinden incelenmiştir.

Steinberg ve diğerlerinin (1992) başarılı öğrencilerin ebeveynlerini daha demokratik algıladıkları, Fallen ve Bowles'in (1997) demokratik ana babaların çocukları ile daha nitelikli zaman geçirdikleri, Örgün'ün (2000) yüksek benlik saygısına sahip öğrencilerin ana babalarını daha demokratik algılamaları, Erdoğan'ın (2006) otoriter ana baba algısına sahip çocukların anlamlı düzeyde öğrenilmiş çaresizlik yaşadıkları bulgularıyla tutarlı olan özyeterlik ve ana baba tutumu ilişkisi çocuk yetiştirmede olduğu kadar bireyin kendini olumlu algılamasında da demokratik tutumun değerini ortaya koymaktadır. Yetkeci ya da aşırı koruyucu-istekçi olanlar kendilerini yeterli algılamada sorunlar yaşayabilmekte, bu algı bireyin benlik saygısını da olumsuz etkilemektedir.

Gruplararası Karşılaştırma Bulgularının Tartışılması

Araştırmanın alt problemlerinden ikincisi olarak annelerin yaş gruplarına göre algılanan annelik duygusu ve çocuklarının algıladıkları anne tutumunun farklılaşım farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre katılımcıların çoğunluğunu 46 yaş ve üzeri anneler oluşturmaktadır. Annelerin yaşlarının arttıkça özyeterlik algılarının tecrübelerine dayalı olarak yükselebileceği ve dolayısı ile anneliğe yönelik tutumlarını

etkileyebileceği düşünölmüş bu sebeple araştırma probleminde annelerin yaş faktörü incelenmiştir. Annelerin yaş gruplarına göre annelik tutumu ve algılanma düzeyleri konusunda anlamlı farklılık bulunamamıştır. Yavuzer' e (2007) göre ana babanın yaşı, tutumları üzerinde etkili olmakta ve erken yaşta ebeveyn olan bireyler, daha çok çocuklarını merkez almaktadır. Bu düşünceden hareketle 30 yaş altı annelerin annelik tutumları arasında anlamlı farklılıkların olabileceği değerlendirilmiş fakat bulunamamıştır.

Araştırmanın bir diğler alt probleminde annelerin medeni durumlarına göre algılanan özyeterlik duygusu ve çocuklarının algıladıkları anne tutumu arasında farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmaya katılan annelerin çoğunluğunun evli olduğu gözlemlenmiştir. Bekâr anne kategorisine eşinden boşanmış, eşini kaybetmiş kadınlar dâhil edilmiştir. Annenin medeni durumu (evli, bekâr), anne baba tutumu ve öz yeterlik alt boyutlarında incelendiğinde, ölçek puanlarının birbirinden anlamlı olarak farklılaşmadığı görölmüştür. Annenin evli veya bekâr oluşu anneliğine tutumları ve öz yeterlilik algısı konusunda belirleyici olmadığı sonucu çıkmıştır.

Eğitim durumu üniversite ve üstü olanların demokratik tutum puan sıra ortalamaları en yüksek iken ilkökul olanların ortalamaları en düşüktür. Eğitim düzeyi arttıkça annenin demokratik tutum davranışı eğilimi de artmaktadır. Daha önce bahsettiğimiz gibi annenin eğitim durumu, çocuğuna yönelik anne baba tutumları açısından önemlidir. Holloway ve diğlerlerinin (2005) öz yeterliğin gelişmesinde eğitimin olumlu katkısını gösteren bulguları ve Colloman ve Karraker'in (1997) deneyimlerin ebeveynlik davranışlarını olumlu etkilediği sonucu ile bağlantılı olarak bulgunun alanyazınla tutarlı olduğu söylenebilir. Eğitim bireylerin hem daha fazla deneyimlerden sonuç çıkarmasına, yani kişisel gelişimine, hem de yeterlik algılarının güçlenmesine olumlu katkı yapmakta, bu özelliklerin daha çok demokratik bireylerde olmasından (Yavuzer, 1992) hareketle bulgunun literatürle uyumlu olduğu görölmektedir. Yavuzer (2007)' e göre de eğitim durumu düşük olan ebeveynler çocuklarına psikolojik ve fizyolojik şiddet içeren davranışlarda bulunabilmekte ve bu davranışlara maruz kalan çocukların iç denetimleri gelişmemekte ve diğler aile bireyleri ile iletişimde sorun çıkmaktadır.

Bir diğer araştırma problemi ile annelerin yaptıkları mesleğe göre algılanan özyeterlik duygusu ve çocuklarının algıladıkları anne tutumunun farklılaşp farklılaşmadığı incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan anneler yaptıkları mesleğe göre sıralandığında çalışmaya en çok ev hanımı annelerin katıldığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre özyeterlik alt tutum puanları annenin yaptığı mesleğe göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ev hanımı olan annelerin duygusal yeterlilik puan ortalamalarının en düşük olduğu, öğrenci olan annelerin duygusal yeterlilik puanlarının en yüksek olduğu görülmüştür. Özyeterlik altı boyut puanları açısından bakıldığında öğrenci olan annelerin değer, bakım ve ilgi, duyarlı tepki boyutunda en yüksek olduğu, işçi annelerin puan sıra ortalamalarının en düşük olduğu bulgulanmıştır. İşçi annelerin çalışma saatlerinin diğer çalışan annelere ve ev hanımı annelere göre daha çok oluşu çocuklarına yönelik değer, bakım ve ilgi, duyarlı tepki boyutu puanlarının düşük olmasının nedeni olarak gösterilebilir. Kadının iş hayatına dâhil olması özellikle toplumumuzda sorumlulukların azalmasına değil aksine daha çok artmasına neden olmaktadır. Ev hanımı anneler çocukları, aile bireyleri ve evin sorumlulukları ile ilgilenirken, çalışan annelerin tüm bu sorumlulukların yanında iş hayatının sorumluluklarını da üstlendiği görülmektedir. İşçi olarak çalışan bireylerin daha düzensiz ve uzun çalışma saatlerine dâhil olabildiklerinden çocukları ile daha az vakit geçirdikleri ve bu durumun algılanma düzeylerini ve tutumlarını etkilediği düşünölmektedir.

Demokratik tutum puanı açısından bakıldığında ise öğrenci olan annelerin puan sıra ortalamalarının en yüksek olduğu, ev hanımı olan annelerin ortalamalarının en düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra Mann Whitney testi ile ikili gruplar karşılaştırılmış olup, memur olarak çalışan annelerin, işçi olarak çalışan annelere göre duyarlı tepki verme, bakım-ilgi, değer verme ve demokratik tutum puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çakıcı (2006) annenin çalışıyor olmasının, işte vakit geçirmesinin, evlilik içinde oluşabilecek herhangi bir sorundan veya çocukla ilgili yaşanabilecek sıkıntıdan bir süre uzaklaşmasına imkân tanıdığını ifade etmiştir. Ev hanımı annelerin aile içerisindeki problemlerden uzaklaşamaması özyeterlik algısını ve annelik tutumunu etkilediği sonucuna ulaşılmış, annenin iş hayatına dâhil olması halinde algılanma düzeyinin anlamlı düzeyde arttığı görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1985). İnsanı Tanıma Sanatı. (Çev. Şelale Başar). (5. Baskı). İstanbul: Dergah Yayınları.
- Aktaş, S. (2011). 9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Altunbulak, C. (2011). İlköğretim İkinci Kademedeki Boşanmış Ve Tam Aileye Sahip Öğrencilerin Okul Başarıları Ve Okulda Karşılaştıkları Problemlerin İncelenmesi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 5, Sayı 2
- Arı, R. (2005). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aslantürk, Z. (2002). Sosyoloji: Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler. İstanbul: Pandora Yayınları.
- Aydın, B. (2005). Çocuk ve Ergen Psikolojisi (2. Baskı). İstanbul: Atlas Yayınevi.
- Aydın, S. (2013). “Bağlanma Stili ve Motivasyon Profili”. Yüksek Lisans, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Aytaç, S. (2001). Çift kariyerli eşler ve çalışma yaşamındaki yeri. Bursa:Ezgi Kitapevi.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacymechanism in humanagency. AmericanPsychologist, 37, 122-147
- Bandura, A. (1989). Socialcognitivetheory, Annals of Child Development, 6, 1-60.
- Bandura, A. (1990). Perceived self-efficacy in theexercise of personalagency. Journal of AppliedSportPsychology, 2, 128-163.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitivedevelopmentandfunctioning. EducationalPsychologist, 28, 117-148.
- Bandura, A.,Caprara, G.V., Barbaranelli, C., Gerbino, M.ve Pastorelli, C. (2003). Role of affective self-regulatoryefficacy in diversespheres of psychosocialfunctionning, Child Development, 74, 769-782.
- Bandura, A.,Cioffi, D., Taylor, C.B ve Brouillard, M.E (1988). Perceived self-efficacy in copingwithcognitivestressorsandopioidactivation. Journal of PersonalityandSocialPsychology, 3, 479-488.
- Barut, A.İ. (2008). Sporda batıl davranış ve özyeterlik ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

- Benight, C.C. ve Bandura, A. (2004). Socialcognitivetheory of posttraumaticrecovery: the role perceived self-efficacy. *BehaviourResearchandTherapy*, 42, 1129-1148.
- Benight, C.C. ve Harper, M.L. (2002). Coping self-efficacyperceptions as a mediatorbetweenacutestressresponseandlong-termdistressfollowingnaturaldisasters. *Journal of TraumaticStress*, 15, 177-186.
- Bremner, G. &Fogel, A. (2001). *Blackwell Handbook of İnflantDevelopment*.Blackwell Publishing.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik (Çeviren: İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu)*. Kaknüs Yayınları
- Canatan, K. (2013). Aile kavramının tanımı. *İçinde Aile sosyolojisi (s.55-67)*. Ankara: Açılıp Kitapevi.
- Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2013). *Aile sosyolojisi*. Ankara: Açılıp Kitapevi.
- Coleman, P. K. (1998). Maternal self-efficacybeliefs as predictors of parentingcompetenceandtoddler's emotional, socialandcognitivedevelopment. Yayınlanmamış doktora tezi, Batı Virginia Üniversitesi, Amerika Birleşik Devletleri.
- Coleman, P. K. ve Karraker K. (1997). Self-efficacyandparentingquality: findingsandfutureapplications. *DevelopmentalReview* 18, 47-85.
- Çakıcı, S. Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevlerinin, Anne-çocuk İlişkilerinin ve Aile İşlevlerinin Anne-çocuk İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi. Gazi
- Çelik, A. T. (2015). Erken Çocukluk Döneminin, Aile ve Toplum Sağlığı İle Demokrasi ve Toplumsal Gelişim Üzerindeki Etkileri ve Yapılması Gereken Yatırım ve Müdahaleler,. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(13), s. 240-263.
- deMontigny, F. ve Lacharite, C. (2005). Perceivedparental self-efficacy: Conceptanalysis. *Journal of Advanced Nursing*, 49, 387-396.
- Demir, E. K. (2007). *Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007, İstanbul.
- Doğan, İ. (2009). *Dünden bugüne Türk ailesi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Dönmezer, G. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dönmezer, İ. (2001). *Ailede İletişim ve Etkileşim*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Elibol, F.,Mağden, D. ve Alpar, R. (2007). Anne babalık becerilerinde özyeterlikölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği. Toplum Hekimliği Bülteni, 26 (3), 25-31.
- Elkind, D. &Erikson, E. (1978) İnsanda Gelişimin Sekiz Evresi. (çeviren: Ali Dönmez). Sayı 1.
- Eminoğlu B. Dört-Beş Yaş Çocuklarının Sosyal Davranışları İle Ebeveyn Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007, Ankara.
- Gander, M. J.,&Gardiner, H. W. (2001). Çocuk ve ergen gelişimi. (Çev: A. Dönmez, N. Ceren, B. Onur). 4.Baskı. Ankara: İmge Kitapevi.
- Geçtan, E. (1995). Psiko-dinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1995, s.168.
- Gordon, T. (1996). Etkili anne baba eğitiminde uygulamalar. (Çev:E. Aksay). İzmir: Sistem Yayıncılık.
- Grusec, J. (2007). Parentsattitudesandbeliefs: Theirimpact on children'sdevelopment. Encyclopedia on EarlyChildhood Development. <http://www.child-encyclopedia.com/sites/default/files/textesexperts/en/654/parents-attitudes-and-beliefs-their-impact-on-childrens-development.pdf>
- Güler, D. ve Ulutak, N. (1992). Aile kavramının tarihsel gelişimi ve Türk toplum yaşantısında aile. Anadolu Üniversitesi Dergisi Kurgu Dergisi, 11, 51-76.
- Güral, G. (2012). Ergen futbolcular da şiddet eğilimi ile sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi(Ankara ili örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Hassall, R.,Rose J. ve McDonald, J. (2005). Parentingstress in mothers of childrenwith an intellectualseverity: theeffects of parentalcognitions in relationtochildcharacteristicsandfamilysupport. Journal of IntellectualDisabilityResearch, 49(6), 405-418.
- Holloway, S., Suzuki, S., Yamamoto, Y. ve Behrens, K. (2005). Parenting self-efficacyamongJapanesemothers. Journal of ComparativeFamilyStudies, 36(1), 61-76.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Kültürel psikoloji:Kültür bağlamında insan ve aile. İstanbul: Evrim Yayıncılık.
- Murdock, G. P. (1981). Atlas of worldcultures. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Ömeroğlu, E., ve Ulutaş, İ., (2007). Çocuk ve Ergen Gelişimi. İstanbul: Morpa Yayınları. 6674.

- Özcan, R. (2015). Ottoman family and child education (1300-1600). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 1606-1613.
- Özsoy, K. (2014). Parçalanmış aileye sahip üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarını algılama biçimleri ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Puneet, S. ve Kay, B. (2009). The development of a peer aggression coping self-efficacy scale for adolescents. *British Journal of Developmental Psychology*, 27, 971-992.
- Rozan, N. (1992). Çalışan anne ve çocuğu, anne baba okulu. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Schultz, D. P. & Schultz, S. E. (2001). Modern Psikoloji Tarihi. (1. Basım), Kaktüs Yayınları.
- Teti, D. M. ve Gelfand, D. M. (1991). Behavioral competence among mothers of infants in the first years: the mediational role of maternal self-efficacy. *Child Development*, 62, 918-929.
- Türk Dil Kurumu (2015). A: Aile. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT.S.558bbf54790d19.21397014
- Vardarlı, G. (2005). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin genel özyeterlik düzeylerinin yordanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yavuzer, H. (1992). Yaygın anne baba tutumları, anne baba okulu. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (1998). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2007). Ana-Baba ve Çocuk (19. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yeni hayat, T. Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Statüleri, Kişilik Özellikleri ve Algıladıkları Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2011, İstanbul.
- Yıldırım, E. (2013). Aile ve evlilik türleri. İstanbul: Açılım Kitap Yayıncılık.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. ve Saran, H. (2004). Yabancı dilde hazırlanan bir öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması.
- Yörükoğlu, A. (2000). Çocuk ruh sağlığı. (30. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yücel, Y. (2013). Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının, benlik saygısı ve öğrenilmiş çaresizlik ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK-1 : Ana Baba Tutum Ölçeği

Sevgili öğrenciler,

Bu ölçek, çocukların, ana-babaları ile olan İlişkilerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçekte, çocukların ana-babalarıyla olan ilişkilerini gösteren bazı cümleler verilmiştir. Sizden istenen, bu cümlelerde belirtilen davranışların, annenize uygun olup olmadığını düşünmenizdir. Burada önemli olan sizin görüş ve duygularınızdır. Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacak, arkadaşlarınıza, ana-babalarınıza, öğretmenlerinize ya da bir başka kişiye gösterilmeyecektir. Ayrıca cevaplarınız kişisel olarak değerlendirilmeyecek, araştırmaya katılan tüm öğrencilerle birlikte bir bütün olarak değerlendirilecektir. Annenizi düşünün. Dereceleme: Tamamen Katılıyorum(A), Katılıyorum (B), Kararsızım(C), Katılmıyorum (D), Hiç Katılmıyorum (E), şıklarından birinin işaretlemeniz gerekmektedir.

1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.

A() B() C() D() E()

2. Çok yönlü gelişme için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir

A() B() C() D() E()

3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.

A() B() C() D() E()

4. Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır

A() B() C() D() E()

5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.

A() B() C() D() E()

6. Arkadaşlarımı eve çağırmana izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.

A() B() C() D() E()

7. Elimden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir.

A() B() C() D() E()

8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.

A() B() C() D() E()

9. Bana hükmetmeye çalışır.

A() B() C() D() E()

10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.

A() B() C() D() E()

11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.

A() B() C() D() E()

12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.

A() B() C() D() E()

13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.

A() B() C() D() E()

14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.

A() B() C() D() E()

15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.

A() B() C() D() E()

16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.

A() B() C() D() E()

17. Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.

A() B() C() D() E()

18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.

A() B() C() D() E()

19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı

A() B() C() D() E()

20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.

A() B() C() D() E()

21. Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.

A() B() C() D() E()

22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, Sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.

A() B() C() D() E()

23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.

A() B() C() D() E()

24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.

A() B() C() D() E()

25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak kullanırdı.

A() B() C() D() E()

26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.

A() B() C() D() E()

27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.

A() B() C() D() E()

28. Her zaman her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.

A() B() C() D() E()

29. Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.

A() B() C() D() E()

30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşlamıştır.

A() B() C() D() E()

31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.

A() B() C() D() E()

32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.

A() B() C() D() E()

33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.

A() B() C() D() E()

34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam

A() B() C() D() E()

35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.

A() B() C() D() E()

36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister

A() B() C() D() E()

37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.

A() B() C() D() E()

38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.

A() B() C() D() E()

39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.

A() B() C() D() E()

40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.

A() B() C() D() E()

(Altunbulak, 2011)

EK-2 : Öz Yeterlik Algısı Ölçeği

Değerli Katılımcı,

Aşağıda öz yeterlik düzeyinizi değerlendirmek için bir ölçek sunulmuştur. Size uygun gelen seçenekleri işaretleyerek bu konudaki düşüncelerinizi rahatlıkla belirtebilirsiniz. Her bir ifadeyi okuduktan sonra size en uygun gelen seçeneğin karşılık geldiği yeri (X) işaretini kullanarak yanıtlayınız. Bu bilgiler sadece araştırma amacı için kullanılacaktır. Teşekkürler.

-Kaç yaşındasınız?.....

-Medeni durumunuz nedir?

- a) Evli b) Bekâr

- Eğitim durumunuz nedir?

- a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) Üniversite e) Lisansüstü

-Mesleğiniz nedir?

- a) Memur b) İşçi c) Serbest meslek
d) Emekli e) Ev hanımı f) Diğer...

-Çalışma durumunuz nedir?

- a) Tam gün çalışıyor
b) Yarım gün ya da belli saatlerde çalışıyor
c) Çalışmıyor

	ANNE BABALIK GÖREVLERİNDE ÖZYETERLİK ALGISI ÖLÇEĞİ	Tamamen katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Çocuğum, benim çok sıkıntılı-stresli bir günümde bile, onun duygusal ihtiyaçlarını (sevilme ihtiyacı, ilgi görme ihtiyacı vb) karşılayacağını bilir.					
2	Çocuğuma güven içinde olduğunu ve ailenin bir bireyi olarak benimsenip- sevildiğini hissettirdiğime inanıyorum.					
3	Çocuğumun bana ihtiyacı olduğu an, her ne yapıyorsam yapayım kolaylıkla bırakabilirim.					
4	Çocuğuma her gün karşı karşıya kaldığı korku ve engellerle baş etmesi ve rahatlama için destek olmak bana zor gelir.					
5	Çocuğumun fiziksel rahatlığını (altının temiz olması, ortamın sıcak olması vb.) sağlamak benim için kolaydır.					
6	Çocuğumun sevgiye ihtiyacı olduğunu fark ettiğimde, ne yapıyorsam yapayım seve seve bırakıp, ona sarılıp kucaklarım.					
7	Genellikle çocuğumun duygularındaki değişimi takip edip, anlamaya çalışmak yerine kendi problemlerimle daha çok meşgul olurum.					
8	Çocuğum kendisini sıkıntılı hissetmeye başladığın an bunu hemen anlayabilirim.					
9	Çocuğum üzüldüğünde-kırıldığında, benim onu anlayabileceğimi bilir.					
10	Çocuğum onu taparcasına sevdiğimi, benim ona karşı olan davranışlarımdan anlar.					
11	Çocuğum onu sevdiğimi hisseder.					

12	Çocuğum olumsuz duygular sergilediğinde (sinirli, huysuz, inatçı davranışlarda bulunduğu) ona karşı anlayışlı ve hoşgörülü olduğumu düşünüyorum.					
13	Çocuğumun morali bozuk olduğu zaman, sıkıntıya düşerim.					
14	Çocuğumun duygusal ihtiyaçlarını (sevilme ihtiyacı, ilgi görme ihtiyacı vb.) karşılama konusunda anne babalık görevimi tam olarak yerine getiririm.					
15	Çocuğum bir problemi olduğunda, benim ona yardım etmek isteyeceğimi bilir.					
16	Çocuğuma, tehlikelerden uzak güvenli bir ortam sağlamak benim için çok zordur.					
17	Çocuğumun sağlığı ile ilgili acil bir durum ortaya çıktığında, doğru davranabileceğim için bu konuda rahatım.					
18	Çocuğumu, bakması için, ancak tehlikelerden koruyacağından emin olduğum kişiye bırakırım.					
19	Çocuğumu evde olabilecek kazalardan korumak için gerekli düzenlemeleri yaptım.					
20	Çocuğumu, asla gözetimsiz- tek başına bırakmamaya çok özen gösteririm.					
21	Çocuğuma herhangi bir zarar gelmemesi için, onu gözümün ününden ayırmam.					
22	Çocuğumun yaptığı şeylerin güvenli olup olmadığını belirlemede zorlanırım.					
23	Çocuğuma disiplin (ceza- ödül vermek) uygulamak anne babalığın diğer görevleri kadar doğal olmuyor.					
24	Çocuğuma söz geçirmede zorlanıyorum.					
25	Diğer anne babaları çocuklarına sınır koymada (kısıtlama getirmede) kendimden daha başarılı buluyorum.					

26	Çocuğuma sınır koymak (kısıtlama getirmek) benim için oldukça kolaydır.					
27	Çocuğum koyduğum kısıtlamalara uymamayı denediğinde (test ettiğinde) aşırı derecede moralim bozulur.					
28	Tehlikeli durumlarda çocuğuma “hayır” demek benim için zordur.					
29	Çocuğuma çevresini aktif (deneyerek-hareketli-etkili) bir biçimde keşfedebilmesi için yeterince özgürlük veririm.					
30	Her zaman çocuğumla oynayabilecek oyunlar bulabilirim.					
31	Çocuğum için eğlenceli bir oyun arkadaşım.					
32	Rahatlayıp, gevşeyip sadece çocuğumla oynamak benim için zordur.					
33	Çocuğumun oyununa aktif (hareketli-etkili) olarak katılabilirim.					
34	Oyun, çocuğumla olan ilişkimin çok az zorlandığım bir kısımdır.					
35	Çocuğumla birlikte nasıl eğlenebileceğimi öğrenmeye gerçekten ihtiyacım var.					
36	Çocuğumla, oyun oynamak için yeterince zaman ayırdığımı düşünüyorum.					
37	Çocuğumun, benim ona öğretme çabalarımından dolayı, çok fazla şey öğrendiğine inanıyorum.					
38	Çocuğumun konuşmasına ve kelimeleri anlamasına yardımcı olmayı başkalarına bırakırım.					
39	Çocuğuma düzenli bir şekilde oturup kitap okumak ya da onunla birebir etkinlik yapmak (oynamak, resim yapmak...) benim için zor değildir.					

40	Çocuğuma çevrede olup bitenleri öğretmede sanırım o kadar da başarılı değilim.					
41	Çocuğuma bir şeyleri açıklamaya çalışırken, anlayacağı düzeyde bilgi vermekte zorlanırım.					
42	Çocuğumun renkleri, eşya isimlerini vb öğrenmesine yardım etme konusunda, yeterli değilim.					
43	Çocuğum yaşamındaki diğer kişilere oranla benden daha çok şey öğrenir.					
44	Çocuğumla günlük etkileşimim sırasında; ona çevrede olup bitenlerle ilgili açıklamalar yapmak için kolaylıkla fırsat bulurum.					
45	Çocuğuma çevresi hakkında daha fazla şey öğrenmesine yardım etmekten hoşlanmama rağmen, bunda kendimi yeterli bulmuyorum.					
46	Çocuğumun günlük düzenini (uyku, yemek, temizlik düzeni) hem onun hem de benim rahat edebileceğimiz şekilde ayarlayabildim.					
47	Çocuğumu oldukça rahat ettirecek günlük bir düzen (uyku, yemek, temizlik düzeni) kurabildim.					
48	Çocuğuma oldukça düzenli zamanlarda, düzenli bir programla yemek yedirmede başarılıyım.					
49	Çocuğumun uyku alışkanlığı üzerinde hiçbir kontrolüm olmadığını düşünüyorum.					
50	Çocuğumun, düzenli günlük programına (yemek saati, uyku saati gibi) uymasını sağlamada çok iyi değilim.					
51	Çocuğumun iyi bir yeme alışkanlığı kazanmasını denememe rağmen, bunda çok az başarılıyım.					
52	Çocuğum için düzenli uyku öncesi hazırlık alışkanlıkları (diş fırçalama, süt içme, pijamaları giyme) planlamada başarılı değilim.					
53	Çocuğum için oldukça düzenli sabah alışkanlıkları (el-yüz yıkama, giyinme, kahvaltı gibi) planlayabildim.					

(Emde, 1989; Akt. Elibol, Mağden ve Alpar, 2007)

ÖZGEÇMİŞ

1990 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve Ortaöğrenimini İstanbul, Arnavutköy'de tamamladı. 2007 yılında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'ne kayıt olmuş, Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji bölümünden 2011 yılında mezun oldu. 2016 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Pedagojik Formasyon eğitimini tamamladı. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlahiyat bölümü 1. Sınıf öğrencisidir. 2012 yılı itibari ile Arnavutköy Kaymakamlığı'nda S.Y.D. Vakfı'nda Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi olarak çalışmaktadır.

